

हितगुज

मराठे प्रतिष्ठान, मुंबई यांचे मुखपत्र

अंक १०३ ❀ संपादिका : डॉ. सौ. सुमेधा प्रभाकर मराठे (पृष्ठ १२०) ❀ सप्टेंबर २०१५

Website : www.marathepratishtan.org

(फक्त खाजगी वितरणासाठी)

संपादकीय

प्रिय कुलबांधवांना आणि भगिनींना
माझा सस्नेह नमस्कार.

‘हितगुज’च्या माध्यमातून आपण भेटत असतो. दि. १४ जून रोजी बोरिवलीला मोठ्या थाटामाटात आपला स्नेहमेळावा संपन्न झाला. आपले कुलबांधव निवृत्त न्यायाधीश श्री. दिलीप मराठे या सोहळ्याचे यजमान होते. पुष्कळ पाऊस बरसत असूनही आपण मोठ्या संख्येने एकत्र आलात त्याचा आनंद झाला. आता पुन्हा आपण असेच मोठ्या संख्येने एकत्र जमणार आहोत, प्रतिष्ठानच्या सांगली येथे आयोजिलेल्या अखिल भारतीय कुलसंमेलनासाठी दि. २३, २४ जानेवारी २०१६ या शनिवार, रविवारी.

मंडळी, वाईट वाटावे अशा घटना नुकत्याच घडल्या. मराठे प्रतिष्ठानच्या कार्यकारिणीतील दोघांनी आपली साथ सोडली आणि लांब अनंताच्या प्रवासाला कायमचे निघून गेले कधीही परत न येण्यासाठी. आपले भूतपूर्व कार्यवाह, वयोवृद्ध, ज्येष्ठ विनायक

हे लक्षात ठेवा

मराठे प्रतिष्ठानचे अखिल भारतीय कुलसंमेलन जानेवारी २०१६ मध्ये सांगली येथे आयोजिले आहे. रीतसर आमंत्रण स्वतंत्र पत्राद्वारे येईलच. तरी कुलबांधवांस विनंती की या संमेलनास मोठ्या संख्येने उपस्थित राहावे. तसेच आपली उपस्थिती सांगलीतील आयोजकांना कळवावी.

दिनांक व वेळ : शनिवार दि. २३ दुपारी ४:०० ते
रविवार दि. २४ जानेवारी २०१६ दुपारी ४:००

स्थळ : खरे मंगल कार्यालय, विश्राम बाग, सांगली'

संपर्क : श्री. भास्कर मराठे : ९४२०५७३३२२,
श्री. मोरेश्वर मराठे: ९४२२४२०६६९

कुलसंमेलनाच्या आयोजनामुळे दरवर्षी २६ जानेवारीला होणारा पुणे शाखा वर्धापन दिन कार्यक्रम या वर्षी होऊ शकणार नाही याची सर्व सभासदांनी नोंद घ्यावी.

केशव (व्ही.के.) ह्यांचे दि. ११ जुलै २०१५ ला वयाच्या ८८ व्या वर्षी दुःखद निधन झाले.

तर त्याआधी दि. ५ जून २०१५ला लक्ष्मण शंकर - हितगुजचे भूतपूर्व संपादक - यांचे वयाच्या ८२ व्या वर्षी दुःखद निधन झाले. लक्ष्मणराव व्ही. के. पेक्षा लहान, पण आधी गेले. मृत्यू वय, काळ, वेळ, प्रसंग पाहत नाही हेच खरे! गुणग्राही व्ही. के., प्रेरणादायी व्ही. के. एखाद्या व्यक्तीमधील गुण हेरण्यात व्ही.के. पारंगत होते. कोणाच्या ठायी काय कर्तृत्व आहे आणि आपल्या

मराठे प्रतिष्ठानला त्याचा कसा उपयोग करून फायदा करून घेता येईल याचा विचार ते नेहमी करीत असत. प्रतिष्ठानच्या कार्यकारिणीच्या बैठकीत त्यांच्या या गुणाचा नेहमी अनुभव येई. चार्टर्ड अकाउंटंट श्री. प्रभाकर दामोदर मराठे, ‘योगविद्या निकेतन’ संस्थेचे खजिनदारपद गेली पंचवीस वर्षे सांभाळत आहेत. तेव्हा त्यांना मराठे प्रतिष्ठानमध्ये बोलावून कोषाध्यक्षपदाची धुरा त्यांच्यावर सोपवली. त्यांनी गेली दहा वर्षे ती समर्थपणे पार

(पान ३ वर)

संपादिका : डॉ. सौ. सुमेधा प्र. मराठे, ८/१३, सहकार नगर, वडाळा, मुंबई - ४०००३१

दूरध्वनी : ०२२-२४१५०८८९ • ई-मेल : parbhakar.marathe@gmail.com

मुद्रक : इंडिया प्रिंटिंग वर्क्स, वडाळा, मुंबई - ४०००३१

मराठे परिवाराचा विभागीय मेळावा - एक आनंदसोहळा

• सौ. मीना सदानंद मराठे (पृ. क्र. ४१४)

संपर्क - २६४५९५३०

जून महिन्याचे 'हितगुज' हे मुखपत्र हाती पडले. संपादकीय वाचता वाचता नजर शेवटच्या परिच्छेदावर स्थिरावली. अरे वा! नवचैतन्यचे प्रकाशक श्री. शरद मराठे व सौ. सुप्रिया शरद मराठे यांचा 'उद्योगरत्न' हा पुरस्कार देऊन सन्मान केला जाणार आहे. समारंभाचे ठिकाण 'संस्कारभवन', बोरिवली पूर्व, रविवार दि. १४ जून.

नुकत्याच सुरू झालेल्या वर्षाक्रतूमुळे मला इतक्या लांब जाणे शक्य होईल की नाही, असा विचार मनात आला. पण मनाशी पक्के ठरविले, कितीही मुसळधार पाऊस असला तरी आपण हजर राहायचेच.

मनाशी ठरविल्याप्रमाणे १४जून रोजी सकाळी ९ वाजता आम्ही बोरिवलीस जाण्यास निघालो. रिमझिमणाच्या पावसामुळे ही जणू एक वर्षासहलच झाली. 'संस्कारभवन'च्या खाणाखुणा विचारून घेतल्याने कुठेही न चुकता बरोबर ९.३० वाजता आम्ही समारंभाच्या ठिकाणी पोहोचलो.

सभागृहात रांगोळ्या, फुले-हार, समई, उदबत्या, श्रीगणेशाची तसबीर, टेबल, खुर्च्या, संगीत, फोटोग्राफर्स अशी जय्यत तयारी होती. हा संपूर्ण कार्यक्रम आपले कुलबांधव निवृत्त न्यायाधीश श्री. दिलीप मराठे व त्यांचे कुटुंबीय यांच्याकडून आयोजित करण्यात आला

या कार्यक्रमात पाहुण्यांचा ज्या शाली देऊन सत्कार केला त्या शाली श्री. सी. गो. खांबेटे यांनी खास आणल्या होत्या. आभार मानणे त्यांना रूचणार नाही म्हणून फक्त उल्लेख केला इतकेच.

होता. त्या सर्वांची लगबग चालू होती. थोड्याच वेळात मंडळी जमू लागली. पाहता पाहता सभागृह भरून गेले. श्री. दिलीप मराठे, त्यांच्या पत्नी, वहिनी, मुले-मुली सुहास्य वदनाने सर्वांची विचारपूस करित होते.

कार्यक्रमास सुरुवात झाली. निवेदन करण्याचे काम श्री. हेमंत मराठे यांनी उत्तम रितीने केले. थोड्याच वेळात मराठे प्रतिष्ठानमधील मान्यवर व्यक्ती म्हणजे श्रीमती सुलभाताई, सुमेधाताई, श्री. सी. गो. खांबेटे, आनंदराव मराठे यांच्या उपस्थितीत, (अध्यक्ष रमाकांतजी अपरिहार्य कारणाने येऊ शकले नाहीत) निर्माण ग्रुपचे संचालक श्री. अजित मराठे पुरस्कृत 'उद्योगरत्न' हा पुरस्कार प्रदान करण्याचा सोहळा सुरू झाला. नवचैतन्यचे प्रकाशक श्री. शरद मराठे व सौ. सुप्रिया शरद मराठे यांना मानपत्र व धनादेश देण्यात आला. मानपत्राचे जाहीर वाचन दूरदर्शनवरील, आपल्या सर्वांच्या आवडत्या, वृत्तनिवेदिका सौ. मंजिरी मराठे यांनी केले. मानपत्रातील मजकूर ऐकून 'मूर्ती लहान, पण कीर्ती महान' ह्या

उक्तीची सत्यता समोर ठाकली.

यानंतर परस्पर परिचयाचा कार्यक्रम झाला. प्रत्येकाने स्वतःचे नाव सांगून स्वतःविषयी थोडक्यात माहिती द्यावयाची ह्या कार्यक्रमांमुळे मराठे कुटुंबातील प्रत्येक जण वेगवेगळ्या क्षेत्रामध्ये कसा कार्यरत आहे व निपुण आहे, हे ज्ञात झाले.

यानंतर गायनाचा कार्यक्रम झाला. सौ. स्वाती मराठे, सौ. अश्विनी मराठे, कु. आश्लेषा मराठे, संध्या खांबेटे यांनी सुरेल गायी सादर केली. मन तृप्त झाले. चि. अभिजित मराठे याने तबला तर श्री. फडके यांनी पेटीची साथ दिली. बाहेर मेघमल्हार बरसत असतानाच संध्या खांबेटेने विठ्ठलाचे अभंग गाऊन सर्वांना जणू विठ्ठलदर्शनासाठी पंढरपुरात नेले.

मेजवानीचा बेत तर खासच होता. आमरस, पुरी, मसालेभात, डाळिंबीची उसळ, बटाट्याची भाजी खास कोकणस्थ ब्राह्मणांकडच्या शुभसमारंभाची साक्ष देत होती. स्वतः श्री. दिलीप मराठे व त्यांच्या पत्नी जातीने सर्वांची विचारपूस करित होत्या. किती हे आदरातिथ्य! जणू काही घरचेच कार्य, घरच्यांच्याच सोबतीत आनंदाने पार पडले.

कोण म्हणते, मेहमाननवाजी फक्त इंद्रुच्याच माणसांना जमते. बोरिवलीचे मराठे कुटुंबीय भी किसीसे कम नहीं!

बसलेले डावीकडून : श्री. श्रीनिवास, सौ. सुमेधा, श्री. दिलीप, श्री. खांबेटे, श्री. प्रमोद, श्री. आनंदराव, श्रीमती सुलभाताई. उभे : प्रायोजक मराठे यांचे कुटुंबीय व उजवीकडे श्री. गुरुनाथ.

(पान १ वरून)

पाडली. प्रकृतीअस्वास्थ्यामुळे त्यांना कोषाध्यक्षपदाचा त्याग करावा लागला. त्यानंतर ही कोषाध्यक्षपदाची धुरा श्रीनिवास मराठे यांच्या खांद्यावर आली; ते तितक्याच समर्थपणे ती पेलताना दिसत आहेत. श्रीनिवास मराठे यांनाही प्रेरणा आणि प्रोत्साहन दिले ते व्ही.के. यांनीच. (श्रीनिवास मराठे यांचे वडील अनंत मराठे हेही मराठे प्रतिष्ठानचे सहकार्यवाह होतेच.) नवीन तरुण, उद्योजक काम करायला प्रतिष्ठानकडे यावेत म्हणून हेमंत मराठेनाही पाचारण करण्यात त्यांचा सिंहाचा वाटा. माझेही 'हितगुज' ची संपादिका म्हणून आगमन झाले ते व्ही.के. यांनी दिलेल्या प्रोत्साहनामुळेच. मराठे प्रतिष्ठान हा व्ही.के. यांचा मानबिंदू. प्रतिष्ठानच्या कामासाठी त्यांनी सतत धडपड केली, कष्ट घेतले. स्वतःला 'संपादक' असे म्हणवून न घेता हितगुजचे काम प्राधान्याने व्ही.के. यांनी केले. 'हितगुज' असे नामकरण करून त्याचे बारसे केले ते व्ही.के. यांनीच. भीष्मपितामह श्री. भाऊसाहेब मराठे, प्रतिष्ठानचे आधारस्तंभ श्री. सुरेशभाऊ यांच्याबरोबर राहून व्ही.के. नी मोलाचे कार्य केले. ते स्वतः प्रतिभावंत लेखक असल्याने त्यांच्या साहित्याने 'हितगुज' अंक सजला - देखणा झाला.

स्पष्टवक्ते, खंबीर, वक्तशीर लक्ष्मणराव

फेब्रुवारी १९९२ मध्ये हितगुजचा १६ वा अंक निघाला आणि ऑक्टोबर १९९३ मधील वार्षिक सर्वसाधारण सभेत पैशाअभावी हितगुज बंद करण्याचा प्रस्ताव आला. त्या वेळी लक्ष्मण शंकर यांनी तो प्रस्ताव फेटाळला आणि हितगुजला 'जीवन दान' दिले. त्याचे पालन-पोषण करण्याची जबाबदारीही स्वतःच्या खांद्यावर घेतली. मराठे परिवारांतील संपर्काचे एकमेव माध्यम

हितगुज आहे, ते चालू राहिलेच पाहिजे असा त्यांचा आग्रह होता. त्यासाठी तहहयात वर्गणीदार नोंदणी करून नियमितपणे हितगुज प्रसिद्ध करणे शक्य होईल अशी हितगुज प्रकाशनाची स्वयंपूर्ण योजना लक्ष्मणरावांनी मांडली. कार्यकारिणीत ती संमत झाली. त्यानंतर स्वतः गावागावांत, शहराशहरांत जाऊन, कुलबांधवांना भेटून वर्गणीदार नोंदणीचा धडक कार्यक्रम लक्ष्मणरावांनी यशस्वीपणे राबविला. त्यासाठी त्यांनी पुष्कळ कष्ट घेतले. मार्च १९९४ मध्ये हितगुजचा १३ पानांचा १७ वा अंक लक्ष्मणरावांच्या संपादनाखाली प्रकाशित झाला. त्यानंतर हितगुजचे संपादक म्हणून त्यांच्या नेतृत्वाखाली हितगुजची घोडदौड सुरू झाली. ५० वा सुवर्णमहोत्सवी अंक जून २००२ मध्ये प्रकाशित झाला. त्यानंतर जून २००५ मध्ये अंक ६२ वा, गोवा संमेलन विशेषांक लक्ष्मणरावांनी संपादित केला. त्यानंतर वयोमानानुसार येणाऱ्या वैयक्तिक, शारीरिक अक्षमतेमुळे ही जबाबदारी पेलणे कठीण झाले म्हणून 'हितगुज'ची नॉन-स्टॉप वाटचाल आता पुढे कोण शिरावर घेणार, यासाठी त्यांनी हितगुजमधून अनेकदा आवाहन केले, पण त्याला प्रतिसाद मिळाला नाही. तेव्हा मला 'हितगुज'चे संपादकपद घेण्याचा आग्रह व्हायला लागला; पण मी ते मनावर घेत नव्हते. कौटुंबिक गृहिणीपदाची जबाबदारी आणि व्यक्तिगत लेखन-वाचन याला वेळ मिळेल का म्हणून मी दुर्लक्ष करित होते.

व्ही.के. मराठे यांनी गळच घातली. म्हणाले, "सुमेधाताई, तुम्ही संपादक व्हाच. तुम्ही पीएच.डी. आहात, संपादनकामाचा अनुभव तुमच्या गाठीशी आहे शिवाय स्वतंत्रपणे तुम्ही लेखनही करता मग एवढी सारी गुणवत्ता असताना तुम्ही हितगुजचे संपादकपद घेतलेच पाहिजे."

वयाने आणि कायनि ज्येष्ठ व श्रेष्ठ असलेल्या, मराठे प्रतिष्ठानचे काम कळकळीने करणाऱ्या व्ही.के. यांच्या आग्रहाला मी मान दिला. सुरुवातीला सी. गो. खांबेते सहसंपादक म्हणून मदत करू लागले. २००६ साली हितगुजचा ६८वा अंक दि. २५ डिसेंबरला पुणे येथील कार्यक्रमात प्रकाशित झाला. त्यानंतर आजतागायत हितगुज चालू आहे. असो.

पराधीन आहे जगती पुत्र मानवाचा

आज व्ही.के. आणि लक्ष्मणराव आपल्यात नाहीत यावर विश्वासच बसत नाही. गीतरामायणकार ग.दि.मांनी म्हटल्याप्रमाणे, "जीवा सवे जन्मे मृत्यू। जोड जन्म जाता। जरा मरण कानन यात्रा पर्व संचितात।।" अशा पराधीन असलेल्या मानवाचा परमेश्वरइच्छेपुढे काहीच इलाज नाही हे खरे.

खरी श्रद्धांजली

व्यक्ती गेल्यानंतर त्यांच्या कुटुंबाची हानी होते, कुटुंब दुःखी होते; परंतु काही व्यक्ती गेल्यानंतर संपूर्ण समाजाची हानी होते. कारण त्या स्वतःच्या सुखदुःखाच्या पलीकडे जाऊन समाजासाठी जगतात. त्या केवळ व्यक्ती नसतात तर संस्था असतात. त्यांचा समाजाला आधार असतो. अर्थात अशा व्यक्ती देहाने गेल्या तरी त्यांच्या कार्याच्या रूपाने जिवंतच असतात, अविस्मरणीय असतात. त्यांचे कार्य पुढे चालविणे हीच त्यांना खरी श्रद्धांजली असेल. व्ही.के. आणि लक्ष्मणराव यांनी मराठे प्रतिष्ठानसाठी जे योगदान दिले आहे तेच कार्य पुढे नेण्याचे बळ आम्हांला मिळो आणि परमेश्वर त्यांच्या पवित्र आत्म्यास शांती देवो.

आपली शुभचिंतक,

संपादिका - डॉ. सौ. सुमेधा

प्रभाकर मराठे (पृ.१२०)

(दि. १० ऑगस्ट २०१५)

आरोग्यंधनसंपदाम् । मक्याचे पदार्थ

• डॉ. सीमा शाम मराठे (पृ. ४११), कोथरूड, पुणे - ४११ ०३८

भ्रमणध्वनी - ७५०७९१२९०६

महाराष्ट्रात मक्याचे केले जाणारे पदार्थ लोकप्रिय होऊ लागले आहेत. आजकाल बेबी कॉर्न सर्वत्र मिळू लागले आहेत. गडद पिवळ्या रंगाची मक्याची नवीन प्रजातीची व अतिशय गोड अशी कणसे हल्ली मिळतात. आजकाल 'कॉर्न क्लबज' निघाले आहेत. याला एकच कारण म्हणजे मक्याच्या दाण्यांची व त्यांच्या पदार्थांची खमंग चव!

मका हे अतिशय पौष्टिक धान्य आहे आणि म्हणून आहारात जरूर वापरावे. मक्यात असलेल्या घटक पदार्थांची ओळख असणेही आवश्यक आहे.

१०० ग्रॅम वाळलेल्या मक्याच्या दाण्यांतील पौष्टिक घटक असे -

कर्बोदके (carbohydrates) - ६६.२ ग्रॅम, प्रथिने (Proteins) - ११.२ ग्रॅम, स्निग्ध पदार्थ (Fats) - ११.१ ग्रॅम, उष्मांक (Calories) - ३४.३ कील

मक्याच्या कणसातील (१०० ग्रॅम) पौष्टिक पदार्थ -

कर्बोदके - ३५ ग्रॅम, प्रथिने - १० ग्रॅम स्निग्ध पदार्थ - १० ग्रॅम, उष्मांक - १३५ कील

मक्याच्या कणसात तंतुमय पदार्थ (फायबर) अधिक असते. तसेच बीटा कॅरोटीन (जीवनसत्त्व 'अ') अधिक असल्यामुळे डोळ्यांचे आजार होत नाहीत. शिवाय फॉलिक ॲसिड, क जीवनसत्त्व, थायमिन हे घटक आरोग्याला लाभदायक आहेत.

मक्याचे काही पदार्थ

१) कॉर्न पनीर बेक

साहित्य २०० ग्रॅम बारीक चौकोनी

तुकडे केलेले पनीर, ५ ग्रॅम मिरपूड, ५ मिली - वरसेस्टरशायर सॉस (मॉलमध्ये मिळते) २०० ग्रॅम कोवळी ताजी बेबी कॉर्नस् ५ ग्रॅम बारीक चिरलेली सेलेरी, (बाजारात मिळते.), १ मोठा चमचा रिफाईंड तेल, १ मोठा चमचा मैदा, २०० मि.ली. टोन्ड दूध, ६-७ सुक्या लाल मिरच्या

कृती :- प्रथम तेल एका पॅनमध्ये गरम करून त्यात लसूण, सेलेरी व कॉर्नचे तुकडे घालून वाफवून घ्यावे. त्यात पनीरचे तुकडे, मिरपूड, सॉस घालून ढवळावे. दोन मिनिटांनी बाजूला काढून ठेवावे.

दुसऱ्या नॉनस्टिक पॅनला थोडे तेल लावून त्यात मिरच्यांचे तुकडे व मैदा घालून परतावे. मैदा जरा भाजल्यावर त्यामध्ये हळूहळू दूध घालून ढवळावे. सॉस तयार होते.

हे सॉस वरील कॉर्नच्या मिश्रणात घालून चांगले ढवळावे व पॅनवर झाकण ठेवून मंद आचेवर दोन मिनिटे ठेवावे व गरम सर्व्ह करावे.

२) मक्याची कचोरी :-

साहित्य :- २ वाट्या ताज्या

मक्याच्या कणसाचा कीस, १ उकडलेला बटाटा, मीठ चवीप्रमाणे, २ चिरलेले कांदे, २ चमचे आले-लसूण पेस्ट, १ मोठा चमचा चिरलेली कोथिंबीर, १/२ चमचा हळद, १ ब्रेडचे स्लाइस, तेल.

कृती :- वाफवलेला कणसाचा कीस, उकडलेल्या बटाट्याचा लगदा एकत्र करावा. एका कढईत दोन चमचे तेल गरम करून त्यात गुलाबीसर होईपर्यंत कांदा परतावा. नंतर त्यात आले-लसूण पेस्ट, मका-बटाट्याचे मिश्रण, मीठ, हळद, कोथिंबीर घालून चांगले ढवळावे. झाकण ठेवून मंद आचेवर वाफ येऊ द्यावी. आच बंद करावी.

ब्रेडच्या कडा काढून टाकाव्या व प्रत्येक स्लाइस पाण्यात भिजवून हाताच्या तळव्यावर ठेवून दाबावा. त्यामुळे त्यातील पाणी निघून जाईल. त्यावर सारण ठेवून कडा जवळ आणून गोल किंवा लांबट आकार द्यावा. सर्व कचोऱ्या अशा प्रकारे करून घ्याव्या व तेलामध्ये मध्यम आचेवर लालसर सोनेरी होईपर्यंत तळाव्यात. गरमच सर्व्ह कराव्या.

३) मक्याचा उपमा :-

साहित्य - २ वाट्या ताज्या मक्याच्या कणसाचा कीस (वाफवलेला), अर्धी वाटी नारळाचा खव, २ चमचे कोथिंबीर, २ चमचे आले-लसूण-मिरची पेस्ट, मीठ चवीप्रमाणे, १/२ चमचा साखर, १ मोठा चमचा तेल, पाव चमचा मोहरी, पाव चमचा हळद.

कृती - कढईत तेल तापवून त्यात मोहरी व हळदीची फोडणी करावी. त्यात

आले-लसूण-मिरची पेस्ट टाकून थोडे परतावे. नंतर त्यात मक्याचा कीस, मीठ, साखर घालून झाकण घालून ३-४ मिनिटे वाफवावे. झाकण काढून नारळाचा खव घालून पुन्हा ढवळावे व एक वाफ येऊन द्यावी. शेवटी चिरलेली कोथिंबीर वरून पसरावी. गरमच सर्व्ह करावे. सोबत लिंबाची फोड द्यावी. लिंबाचा रस वरून मिसळल्यास चव वाढते.

४) कॉर्न सॅलेड :-

साहित्य - ३०० ग्रॅम कोवळी, ताजी बेबी कॉर्नस, २ चमचे चिरलेला पालक, १०० ग्रॅम लाल रंगाची ढोबळी मिरची, १०० ग्रॅम पिवळी ढोबळी मिरची, २ मोठे चमचे बारीक चिरलेली कोथिंबीर, १० ग्रॅम मिरपूड, १ लिंबाचा रस, ५ ग्रॅम मोहरीची पावडर, चवीप्रमाणे मीठ, १० मिली रिफाईंड तेल (२ चहाचे चमचे).

कृती - प्रथम बेबी कॉर्नचे प्रत्येकी चार तुकडे करून मध्यम शिजवून घ्यावेत. ढोबळ्या मिरच्यांचे लांबट तुकडे करून मायक्रोवेव्ह ओव्हनमध्ये भाजून घ्यावे. (तव्यावर भाजले तरी चालेल). हे तुकडे एका बाऊलमध्ये घेऊन त्यांत चिरलेला पालक, बेबीकॉर्नचे तुकडे, मीठ, मिरपूड, मोहरीची पावडर, लिंबाचा रस घालून ढवळावे. वरून कोथिंबीर पसरावी. थंड झाल्यावर सर्व्ह करावे. ❖

प्रकाशझोत

हॉकीपटू शेफाली, स्केटिंगपटू शेफाली

मराठ्यांची माहेरवाशीण सौ. वैशाली विश्वास कानडे ही श्री. रामचंद्र विश्वनाथ मराठे (पृ. ५२५) यांची कन्या आहे. तिची मुलगी शेफाली (वय वर्ष १५) हिने इनलाईन हॉकी आणि रोलर स्केटिंग या क्रीडाप्रकारांत विशेष प्रावीण्य संपादन केले आहे. अधिक माहितीसाठी जिज्ञासूंनी https://en.wikipedia.org/wiki/roller_in-line_hockey हे संकेतस्थळ पाहावे. तिने अर्जेन्टिना देशातील रोजारिओ शहरात दि. ८ जून ते १३ जून २०१५ या काळात झालेल्या फिर्स वर्ल्ड इनलाइन हॉकी चॅम्पियन स्पर्धेत भारतीय संघाचे प्रतिनिधित्व केले. बेळगाव जिल्हा रोलर स्केटिंग संघटनेतर्फे शेफालीचा सत्कार करण्यात आला. अमित शर्मा हे तिचे प्रशिक्षक आहेत.

अशा या गुणी, खेळात नैपुण्य असलेल्या नातीविषयी तिचे चुलत आजोबा श्री. विठ्ठल यशवंत मराठे यांनी माहितीवजा लेख 'हितगुज'साठी पाठविला आहे. तो वाचून आपल्या कुलबांधवांनाही शेफालीचे कौतुक वाटेल.

मराठे प्रतिष्ठानद्वारा कु. शेफालीचे अभिनंदन! सन २०२० मध्ये होणाऱ्या ऑलिम्पिकसाठी खूप खूप शुभेच्छा!

- संपादिका

सौ. (गौरी) सोनिया दीपक शिकारपूर

बी.कॉम., एल.एल.बी. असणाऱ्या सौ. गौरीने लहानपणापासून कलेची पण साधना केली आणि गायन, हार्मोनियम, सतार, सिंथेसायजर ह्या सर्वांचाच मनापासून रियाज केला आहे.

पं. प्रमोद मराठे या तिच्या मामाकडेच तिने हार्मोनियम विशारदपर्यंतचे शिक्षण पूर्ण केले तर श्रीमती लीलाताई कानडे यांच्याकडे सतारीचे शिक्षण घेतले. तिचे काकाआजोबा ती. ए. जी. मराठे यांच्याकडे गायनाचे विशेष धडे घेतले. सिनेसंगीत, सुगम संगीत याचा प्रचंड साठा तिच्याकडे आहे. सुगमची कोणतीही गाणी ती लीलया वाजवते. सिंथेसायजरचेही उत्तम ज्ञान तिला आहे. रोटरी क्लबमध्ये होणाऱ्या गाण्याच्या कार्यक्रमांमध्ये सिंथेसायजर तिच्याच हातात असतो.

सतार हे तर तिचे आवडते वाद्य आहे. सरगम संगीत विद्यालयात सतारीचे वर्ग सुरू करण्याचा प्रथम मान तिलाच आहे. संगणकतज्ज्ञ असलेले तिचे पती श्री. दीपक शिकारपूर ह्यांचा लोकसंग्रह मोठा असल्यामुळे घरातील पाट्या अॅरेंज करण्यातही ती वाकबगार आणि सुगरण आहे. उत्तम चित्रकलेचा वारसा तिला तिच्या ती. र. द. गोडबोले आजोबांकडून मिळाला आहे. त्याचा तिने सुंदर उपयोग करून घेतला आहे.

तर सांगायला मला विशेष आनंद होतो आहे की, ती माझी मोठी मुलगी आहे.

प्रेषक - कै. सौ. वर्षा गोडबोले, संचालिका, सरगम संगीत विद्यालय, पुणे (पृ. १२९)

सत्काराला उत्तर देणारे भाषण

• सौ. सुप्रिया शरद मराठे (पृ. क्र. ३३७), बोरिवली (प.) मुंबई-४०० ०९२

दूरध्वनी : २८६४५२१२/२८६३५२१२

श्रीदेव व्याडेश्वर आणि कुलस्वामिनी योगेश्वरीला वंदन करून मी चार शब्द बोलते.

नमस्कार,

मी सौ. सुप्रिया मराठे व्यासपीठावरील 'मराठे प्रतिष्ठान'चे सर्व मान्यवर, आम्हांला 'उद्योजकता' हा पुरस्कार प्रदान करणारे 'निर्माण ग्रुप'चे माननीय श्री. अजित मराठे तसेच या पुरस्कारसोहळ्याला उपस्थित असलेले आमचे सर्व मराठे कुलबांधव व नवचैतन्य प्रकाशन परिवारातील सर्व सदस्य माझे कौटुंबिक सर्व सदस्य आणि माझे मित्र-मैत्रिणी या सर्वांचे मी नवचैतन्य प्रकाशनतर्फे स्वागत करते.

मी रत्नागिरी येथील भाऊ जोशी यांची मुलगी. १९७५ साली लग्न होऊन मराठे कुटुंबात आले. रत्नागिरी येथे माझ्या वडिलांचा प्रिंटिंग प्रेस ज्ञानेश्वर मुद्रण मंदिर या नावाने गेली ५३ वर्षे आहे. आता तो माझ्या वडिलांच्या मागे माझे मोठा भाऊ म्हणजेच दादा जोशी चालवितात आणि आज ते आपल्या बहिणीचा पुरस्कारसोहळा पाहण्याकरता मुद्दाम रत्नागिरीहून उपस्थित आहेत.

आता नवचैतन्य प्रकाशनाविषयी थोडेसे. १६ ऑगस्ट १९८० रोजी आम्ही २ पुस्तके प्रकाशित करून या व्यवसायाची सुरुवात भाईदरसारख्या ठिकाणी राहून केली. हा व्यवसाय करताना माझे वाचन आणि श्री. मराठे यांचे मार्केटिंग अशी जोड मिळाली. पण व्यवसाय म्हटला की ते १-२ जणांचे काम नाही. १ पुस्तक प्रकाशित करताना त्याला इतर अनेक जणांचे हात लागावे लागतात. जसे लेखक, मुद्रक,

कागदव्यापारी, चित्रकार, ग्रंथबांधणीकार, मुद्रितशोधक, अक्षरजुळणीकार इत्यादी लोकांच्या हातांतून हे पुस्तक जावे लागते. सर्वांनी मिळून काम केल्यावरच ते पुस्तक प्रकाशकाच्या हातात पडते आणि पुढे तो प्रकाशक ते पुस्तक विक्रेत्यांतर्फे वाचकांपर्यंत पोचवतो. म्हणून मी म्हणते की, जेव्हा जेव्हा आम्हांला पुरस्कार मिळतात, तेव्हा ते नवचैतन्य प्रकाशन परिवारातील प्रत्येक सदस्याच्या मेहनतीमुळे मिळाले आहेत.

आजपर्यंत गेल्या ३५ वर्षांत अनेक पुरस्कार मिळाले. अगदी महाराष्ट्र शासनाचा पुरस्कारही मिळाला. पण आज आम्हांला जो पुरस्कार मिळाला आहे तो घरचाच पुरस्कार मिळाल्याचे समाधान वाटते आहे. जसे हॉटेलात ४ दिवस जेवल्यावर घरच्या वरणभाताची चव काही वेगळीच लागते तसेच आज मला मनापासून वाटत आहे. असो. पुरस्कारामुळे आम्हांला आता अधिक उत्तेजन मिळत आहे. यापुढे आमच्या प्रकाशनातर्फे अधिक चांगली पुस्तके निर्माण करून चांगले वाचक निर्माण करू.

आता सर्वांत महत्त्वाची गोष्ट. आम्ही हा व्यवसाय १९८० साली सुरू केला

त्या वेळी श्री. मराठे महिन्द्र ट्रॅक्टरमध्ये नोकरीला होते. त्यांनी २००२ साली स्वेच्छानिवृत्ती घेतली आणि पूर्ण वेळ या व्यवसायाला दिला. नवीन तंत्रज्ञान आल्यामुळे पुस्तकाला चांगले देखणे रूप आले. श्री. मराठ्यांनी खूप नवीन योजना पुस्तकात आणल्या आणि नवचैतन्य प्रकाशन हा व्यवसाय इतक्या उंचीवर नेऊन ठेवला याचे सर्व श्रेय अर्थात श्री. मराठे यांनाच जाते.

गेली ३५ वर्षे आम्ही या व्यवसायात आहोत, ते माझे मराठे कुटुंब व जोशी कुटुंब यांच्या आशीर्वादाच्या जोरावर आहोत. त्याचबरोबर आमचे पुष्कळ हितचिंतकही आहेत जे आम्हांला वेळोवेळी मार्गदर्शन करतात, मदत करतात.

आता एकच इच्छा आहे, माझी मुलगी सौ. स्वप्ना डोळस हिने संसारातून थोडी मोकळीक मिळाली की हा व्यवसाय पुढे न्यावा. तिलाही आमच्याप्रमाणेच सर्वांचे आशीर्वाद मिळतील. पुन्हा एकदा सर्व मान्यवरांचे आणि उपस्थितांचे आभार मानून मी माझे भाषण संपवते.

जय व्याडेश्वर, जय योगेश्वरी

मराठे परिवारातील युवा whatsapp ग्रुपतर्फे, कस्तुरी मराठे व मंदार मराठे ह्या युवा सभासदांच्या हस्ते, सिंहगड पायथ्याजवळील डोंगजे येथील 'आपलं घर बाल-वृद्धाश्रम' संस्थेस मागील वर्षीप्रमाणेच यावर्षीही आंब्याच्या पेट्या देणगी म्हणून देण्यात आल्या. या देणगीमुळे तेथील बालगोपालांचा आनंद ओसंडून वाहू लागला.

आरोग्य विमा- काळाची गरज - त्याकडे दुर्लक्ष नको

• श्री. जयंत रघुनाथ मराठे, आर्थिक सल्लागार, दादर (मुंबई) (पृ.क्र. २४७)

भ्रमणध्वनी : ९९६९१९८९७९

मागील अंकातील लेखात आपण संपत्ती निर्माण करण्याचा मंत्र 'श्री एस' या संकल्पनेतून जातो याबाबतची माहिती वाचली असेल. त्यातीलच दुसरा S म्हणजेच Save Regularly. या संकल्पनेत, ठरवलेली गुंतवणुक सातत्याने करणे अत्यंत गरजेचे असले तरी ही गोष्ट करणे भल्या भल्यांना सुद्धा शक्य होत नाही. याचे मुख्य कारण बहुधा संभाव्य आर्थिक धोक्याचे अव्यवस्थापन/माहिती अभावी न केलेले नियोजन किंवा त्याकडे केलेले दुर्लक्ष हेच असते. कोणतीही गुंतवणुक करताना प्रत्येकाने आपले नियमित उत्पन्न बंद/खंडित होऊ नये ह्याची खबरदारी घेण्याची जरूर असते. याविषयीच्या उपाय योजनांविषयी माहिती आपण मागील लेखात वाचलीच असेल.

आपल्याकडे आरोग्य विमा किंवा जीवन विमा ह्याकडे सुद्धा एक प्रकारची गुंतवणुक म्हणूनच पाहिले जाते. त्यामुळे त्यातून काही उत्पन्न मिळावे अशी बहुतांशी लोकांची मानसिकता असते. मुळात कुठलाही विमा ही गुंतवणुक नसून ती एक तरतूद आहे आणि त्यामुळेच त्यावर होणारा खर्च हा अत्यावश्यक अशा स्वरूपाचाच आहे हे लक्षात घ्यायला हवे. प्रत्येकाला असे वाटते की मी सुदृढ आहे म्हणजेच मला कधीही आजारी पडून हॉस्पिटलमध्ये जावे लागणार नाही आणि त्यामुळे प्रिमीयम पोटी भरलेले पैसे वाया जाणार. काही लोक म्हणतात की प्रिमीयम एवढे पैसे दरवर्षी एखाद्या चांगल्या गुंतवणुक योजनेत गुंतवू व त्यातून आपला हॉस्पिटल खर्च भागवू. काही प्रमाणात व एखाद्या वेळेस हे शक्य होईलही, पण नेहमीच नाही. कुठलाही आजार वा प्रसंग आगाऊ वर्दी देऊन येत नाही. आपण जास्त वेळा दावा केल्यास कंपनी आपल्या पॉलिसीचे नूतनीकरण करणार नाही असाही एक समज आहे. परंतु IRDAच्या नवीन नियमानुसार पॉलिसीचे नूतनीकरण हे कंपनीला बंधनकारक आहे.

आरोग्य विम्यातून थेट परतावा (Maturity Value) नसला तरीही भविष्यात येणाऱ्या स्वतःच्या व कुटुंबियांच्या आजारपणातील खर्चाचा सामना करण्यासाठी केलेली

अतिउत्तम तरतूद आहे. सध्याची जीवनशैली, आयुष्यात अपेक्षित असलेली गती, खायच्या प्यायच्या सवयी, कामातील ताणतणाव, योग्य व्यायामाचा अभाव या सर्वांमुळे आरोग्यविषयक तक्रारी खूपच प्रमाणात वाढल्या आहेत आणि त्याही लहान वयातच. वैद्यकीय शास्त्राच्या प्रगतीमुळे माणसाचे आयुष्यमान वाढले तरी हॉस्पिटलमध्ये कराव्या लागणाऱ्या खर्चातही खूप मोठी भर पडली आहे. आज वैद्यकीय शास्त्रातील प्रगती माणसाला सहज मरू देत नाही आणि महागाई जगू देत नाही.

आता या लेखात आपण खालील दोन मुद्दे विस्ताराने पाहू.

१. Medical Illness (वैद्यकीय आजार)

२. Critical Illness (गंभीर आजार)

१. **Medical Illness (वैद्यकीय आजार)**

Mediclaime योजनेचा मूळ उद्देश हा हॉस्पिटलमध्ये झालेल्या खर्चाची परतफेड हाच आहे. १९८६ साली चालू झालेल्या ह्या योजनेचे स्वरूप गेल्या १०-१२ वर्षात खूपच सुधारलेले आहे. याचे मुख्य कारण म्हणजे निव्वळ आरोग्य विमा कंपन्यांची (Stand alone health insurance companies) स्थापना. ज्यामुळे ग्राहककेंद्रित विविध प्रकारच्या विमा योजना बाजारात आल्या ज्यांची आखणी ग्राहक आणि आजच्या काळाची गरज ओळखूनच केलेली आहे. त्यापैकी काही योजना अशा आहेत.

i. Basic Mediclaim policy (मुलभूत सर्वसाधारण आरोग्य विमा)

आजारी पडून हॉस्पिटलमध्ये भरती झाल्यास Mediclaim योजनेतून आपल्याला हॉस्पिटल मधील खोलीत राहण्याचा, उपचारांचा खर्च, डॉक्टरांची फी इत्यादी सर्व खर्च योजनेच्या अटीप्रमाणे पूर्ण परत मिळू शकतो. ही पॉलिसी व्यक्तिगत किंवा सर्व कुटुंबियांची एकत्र फ्लोटर अशी घेऊ शकतो. घेतलेली योजना आपण तहहयात, त्याचा वार्षिक हप्ता भरून, चालू ठेवू शकतो.

ii. *Top Up Policy*

मुलभूत योजनेनंतर आलेली सर्वप्रथम योजना म्हणजे Top Up Policy. नावाप्रमाणेच ही तुमच्या मुलभूत पॉलिसी बरोबर घ्यावी अशी योजना आहे, ह्या योजनेचा हफता मूळ योजनेच्या हप्त्यापेक्षा खूपच कमी आणि संरक्षित रक्कम ज्यास्त असते. कमी हप्त्यात मोठे संरक्षण असा ह्याचा हेतू आहे. कारण जास्त मोठ्या रकमेचा मुलभूत आरोग्य विमा सर्वसाधारण माणसाला आर्थिकदृष्ट्या परवडत नाही. यामध्ये 'Deductible' रक्कम ही मुलभूत पॉलिसीच्या रकमेइतकी ठेवावी. म्हणजे दावा जरी मुलभूत योजनेपेक्षा बऱ्याच जास्त रकमेचा असेल तरी 'Deductible' रकमेचा दावा मुलभूत पॉलिसीतून घेऊन उर्वरित दाव्याची रक्कम 'Top up' योजनेतून घेता येते. उदाहरणार्थ मुलभूत योजना ३ लाख, 'Top up' ८ लाख व 'Deductible' ३ लाख असल्यास आणि दावा ७ लाख असल्यास दाव्याचे ३ लाख मुलभूत योजनेतून तर उर्वरित ४ लाख 'Top up' पॉलिसीतून मिळतील. (योजनेच्या सर्व अटींची पूर्तता झाली असल्यास आणि मुलभूत योजनेत घेतलेल्या संरक्षित रकमेपेक्षा जास्त रकमेचा दावा एकाच वेळी असल्यास). याबाबत जास्त माहिती आपल्या विमा एजंटबरोबर बसून समजून घ्यावी.

iii. *Super Top Up Policy*

Top Up योजनेच्या काही व्यावहारिक मर्यादांवर मात करणारी अशी ही योजना आहे. ह्या योजनेचा फायदा सुद्धा वर सांगितल्याप्रमाणे एकदम मोठा खर्च आल्यास होतो. Basic योजनेत घेतलेल्या संरक्षित रकमेपेक्षा ज्यास्त रकमेचा दावा नसल्यास परंतु Basic संरक्षित रक्कम दाव्यास अपुरी पडत असल्यास Super Top Up ही योजना काम करते. म्हणजेच Basic Policy चे खरेखुरे Extension असल्याचे काम करते.

iv. *Hospital Cash Benefit Policy (हॉस्पिटल कॅश बेनेफिट पॉलिसी)*

Hospital/Daily cash benefit (HCB) ह्या योजनातूनही आपल्याला विशिष्ट पैसे मिळू शकतात. काही मूळ योजनांमध्ये हे अंतर्भूत असते

व नसल्यास ते वेगळे घेणे हे कधीही फायदेशीर ठरते. कुटुंबात कोणी व्यक्ती व लहान मूल आजारी पडल्यास आजारी माणसाबरोबर घरातील इतर कमावती व्यक्तीसुद्धा सेवक म्हणून काम करत असते. त्या माणसाचे सुट्टीमुळे झालेले नुकसान हे HCBच्या दाव्यातून काही प्रमाणात भरून निघू शकते. तसेच काही लोकांना वयाच्या किंवा काही चालू असलेल्या आजारपणामुळे असलेल्या योजनेची संरक्षित रक्कम वाढवता येत नसेल तर किमान जेवढे दिवस आपण इस्पितळात दाखल असू तेवढ्या दिवसांचे रु. १००० ते ३००० दिवसाप्रमाणे असा वेगळा दावा करता येतो.

v. *Senior Citizens policy (वरिष्ठ नागरिक पॉलिसी)*
वयाची ६० वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर सुद्धा आपल्याला विमा करतो येतो. वरिष्ठ Mediclaim योजना, सीनियर सीटीझन्स रेड कार्पेट, ऑप्टीमा सीनियर अशा वेगवेगळ्या कंपन्यांच्या योजना आहेत. ह्या सर्व पॉलिसीमध्ये १० ते ५०% को-पेमेंट (दाव्याच्या १० ते ५० % हे पॉलिसीधारकाने स्वतः भरावयाचे) असते.

2. **Critical Illness Policy (गंभीर आजारांचे लाभ पॉलिसी)**

ह्या योजनेबद्दलची प्राथमिक माहिती मागील लेखात आपण वाचलीच असेल. इथे थोडी सखोल माहिती घेऊया.

बहुतेकवेळा स्वतःच्या सुरक्षेबाबत आपण निष्कळजीच असतो. 'गंभीर आजार आरोग्य विमा' घेतल्यामुळे आपले थेट किंवा इतर आर्थिक परिणामांना तोंड देण्याचे बळ वाढते व दाव्यापोटी मिळालेली रक्कम आपल्याला सहाय्यभूत ठरते. ही सुनिश्चित लाभ योजना (डिफाइन्ड बेनिफिट) आहे. आरोग्य विमा ही नुकसान भरपाई (इन्डेम्निटी) योजना असते. म्हणून गंभीर आजाराचे निदान झाले असता त्याचे सर्व रिपोर्ट्स सादर केल्यावर सुनिश्चित रक्कम विमा कंपनीमार्फत दिली जाते. यासाठी झालेला वैद्यकीय खर्च कमी असेल, तरी विम्याची पूर्ण रक्कम मिळते. परंतु त्यासाठी रोग निदान झाल्यापासून एक महिना जिवंत असले पाहिजे (म्हणजे निदान झाल्यापासून कमीत कमी एक महिना त्या रुग्णावर उपचार झाले पाहिजेत.)

अशी बहुतेक सर्व कंपन्यांची अट असते. आरोग्य विम्यापासून मिळणाऱ्या खर्चाच्या रकमेव्यतिरिक्त ही रक्कम स्वतंत्र असते. यासाठी LICची जीवन आरोग्य (प्लान नं-१०४) नावाची अतिशय सुंदर योजना आहे. यामध्ये किमान रु.१ लाख ते रु.४ लाख पर्यंतचा विमा घेता येतो. ह्या योजनेमध्ये शस्त्रक्रिया व रुग्णालयातील वास्तव्याच्या खर्च स्वीकारलेल्या संरक्षित रकमेनुसार दिला जातो. हे लाभ मिळण्यासाठी रुग्णालयात किमान ४८ तास वास्तव्य आवश्यक आहे. ही सुनिश्चित लाभ योजना असल्यामुळे दाव्यादाखल सर्व बिलांच्या छायांकित प्रती जोडल्यासही दावा मान्य होतो म्हणजेच एखाद्या धर्मदाय संस्थेमध्ये शस्त्रक्रिया केल्यास शस्त्रक्रियेचा खर्च शून्य असला तरीही संपूर्ण रक्कम मिळते.

ही पॉलिसी वयाच्या १८ ते ६५ दरम्यान कधीही घेता येते व वयाच्या ८० व्या वर्षापर्यंत किंवा पॉलिसीचे हप्ते चालू

असेपर्यंत याचा लाभ चालू रहातो. आपले कुटुंबीय, आपले पालक, वैवाहिक जोडीदाराचे पालक यांची एकत्रित पॉलिसी मिळू शकते. ह्यात अपघात आणि टर्म रायडर ही घेता येते. हे वयाच्या ६० व्या वर्षापर्यंतच चालू राहते.

यामध्ये १४० गंभीर आजार, १४० कमी गंभीर आजार आणि इतर शस्त्रक्रिया अशा स्वरूपात वर्गीकरण केलेल्या कोणत्याही शस्त्रक्रियेसाठी संरक्षित रकमेच्या काही % एवढी विमा रक्कम मिळू शकते. या व्यतिरिक्त रुग्णालयातील रोजच्या वास्तव्यासाठी रु. १००० ते रु. ४००० रक्कम मिळते. यासाठी भरावा लागणारा वार्षिक हप्ता खाली दिलेल्या तक्त्याप्रमाणे.

सर्वात महत्वाचे म्हणजे मुलभूत आरोग्य विमा पॉलिसी असलेल्या माणसासाठी ही पॉलिसी हे icecream वरचे topping आहे पण icecream नाही.

Remember it is complimentary but not substitute to basic mediclaim.

वरील सर्व योजनांचे फायदे व त्याची किंमत यासाठी आपण एक उदाहरण घेऊ.

वय- ३० वर्षे, वार्षिक उत्पन्न- रुपये ३ लाख, कुटुंब आकार- २ प्रौढ (वय ३० व २६ + १ मुल (१ वर्ष)

Plan Type	Sum assured	Premium Yearly (Rs)	Company
Health Companion	५ लाख Floater	१०७७६	Max Bupa
Critical Illness	५ लाख फक्त स्वताचा	१२७१	Max Bupa
	५ लाख स्वतः व पत्नीचा मिळून	२२२४	Max Bupa
Top Up with deductible as ५ lacs	१५ लाख पूर्ण कुटुंबाचा	७७४६	Bajaj Ilianz
Super Top Up with deductible as ५ Lacs	१५ लाख पूर्ण कुटुंबाचा	६४८९	Religare health
जीवन आरोग्य	२ लाख प्रत्येकी	११६८१	LIC Of India

वरील तक्त्यावरून असे दिसते की किमान रुपये २०००० ते कमाल रु. ३५०००, म्हणजेच उत्पन्नाच्या ७ ते १०% रकमेत आपण आपले व आपल्या कुटुंबाचे आरोग्य विम्याचे संपूर्ण संरक्षण करू शकतो व ज्यायोगे आपली आर्थिक उद्दिष्टांशी निगडित असलेली गुंतवणुक आपला कालावधी पूर्ण करू शकते. मागील लेखाचाच शेवट परत मांडल्याशिवाय मला राहवत नाही म्हणून सांगतो - 'शेतातील पिक पिकवण्यासाठी आणि पिकलेले राखण्यासाठी कुंपण घालावेच लागते.' तसेच वर वर पहाता हा सर्व खर्च असला तरीही अत्यावश्यक अशा स्वरूपाचाच आहे.

सहवेदना

प्राध्यापक मोरेश्वर प्रभाकर मराठे यांचे सोमवार दि. २२ जून २०१५ रोजी पहाटे दुःखद निधन झाले. त्यांनी मरणोत्तर नेत्रदान व देहदान (पुण्यातील भारती विद्यापीठाच्या हॉस्पिटलमध्ये) केले आहे. पुण्यातील पुणे विद्यार्थिगृहाच्या शतायू भवन या वृद्धाश्रमामध्ये ते १५ ते २० वर्षे राहत होते.

ईश्वर त्यांच्या आत्म्यास सद्गती देवो!
म. प्र. द्वारा प्रा. मोरेश्वर प्रभाकर मराठे यांना
विनम्र श्रद्धांजली!

मानसन्मान

कर्नल (नलवृत्त) श्री. प्रडुडन प्रडुडकर डररठे (पृ.कू.३ॢॢ) डरंनर डीएच.डी.

डररठे प्रतलडुडरनचे पुणुडरतील एक डरनुडवर सडुडरसद कर्नल (नल.) श्री. प्रडुडन प्रडुडकर डररठे डरंनर सरवलररीडरई डुले पुणे वलडुडरपीठरने (डुर्वीचे पुणे वलडुडरपीठ) 'संरकुषण व तदुवलषुडक धुररणरतुडक संशुधन' (Defence and Strategic Studies) डर वलषुडरवरलरल प्रडुडंधरसरठी, कुलै २०१ॡ डधुडे डरकुडरेट (Ph.D.) प्रदरन केली. तुडरंनुडर प्रडुडंधरर वलषुड "International Efforts towards Socio-cultural and Economic Development and Restoration of Security Environment in the 'Failed' or 'Nearly Failed' States: A Study of Afghanistan" हर हुतर. तुडरंनर डर वलषुडरतील तकुऑ, पुणे वलडुडरपीठरतील डर वलषुडरचे प्ररधुडरडक

ररणल आंतररररुडुड डर संडुंधलत घडरडुडरडीवरलरल अनेक पुसुतकरंके लेखक व डररषुडकर श्री. श्रीकरंत डररंनुडे डरंके अडुडुड डररुगदरशन लरडुले. अशर संवेदनशील वलषुडरवरलरल संशुधन वसुतुसुथलतीशी प्ररडरणलक ररहुन कररवे लरगते व तुडरडुडे ते अधलकच कुडलल हुते. असडुल रररु (Failed State) डर संकलुडनेडरगकी डुडुडकर ररणल अडुडरगललसुतरनुडर 'एक असडुल रररु' हुडर डलरुदरकडे ऑरलेलुडर डुरररसरडरगकी कररणडुडरंसर हर डर प्रडुडंधरर गरडर हुतर. अडुडरगललसुतरनुडर डरवी घडरडुडरडी, आंतररररुडुड सडुडरडररनुडर व डुरकषुडने डररतररनुडर हसुतकुषेडरके डरडदंड आदी डरडींकर उहरडुडुहही डर प्रडुडंधरत सवलसुतर केलर गेलर आहे. श्री.

डुरडुडन डरंनर डुरदुरर वलशुवलडुडरलडरतुन १९ॢॡ डधुडे संरकुषणवलषुडक डदवुडुतर अडुडरसकुरड डुडुण केलर. आंतररररुडुड सडुडरसुडर व चदरओडीके ररककररण हे तुडरंके आरवडीके वलषुड आहेत. पुणे वलडुडरपीठरत ते एक डरनद प्ररधुडरडक (Visiting Faculty) डुहणुन कररुडरत आहेत. 'आडुतुकरलीन वुडवसुथरडन' ररणल 'डरनव संसरधन वलकसुन' (Human Resource Development) हे तुडरंनुडर कुडुडरडुडरके वलषुड आहेत व डरक कुषेडरत ते कररुडरत आहेत. तुडरंके प्रतलडुडरनतुडे हररुदलक अधलनंदन व तुडरंनुडर डरवी उडुकुरडरंनर डनःडुर्वक शुडुकेऑर.

डुरतलडुडरन कररुडकररलणु

वलशुेष डुररवलणुड डलडुवलणरनुडर गुणवंत वलडुडररुडरंकी डरडी

अनु.	नरव	डुरलकुषर	गुण	डुैकी	तुके
१.	अनलरुदुध चंदुरशुखर डररठे, ठरणे	१०वी	ॡॡ०	ॡ००	९३.३३%
२.	सुवनंद उदुड डररठे, डरलवण	१०वी	ॡॡ२	ॡ००	९०.१ॡ%
३.	हेरंड अनंत डररठे, डुडुडवलरु	१०वी	ॡ३९	ॡ००	ॢ७.ॢ०%
ॡ.	डुरलडरंकर डलरुलद डररठे	१२वी (सरडनुस)	ॡॡॢ	ॡॡ०	ॢॡ.ॢॡ%
ॡ.	शुरदुडरगुुरी शुरीडरद डररठे, डुडेल	१२वी(करुडुडुस)	ॡॡ०	ॡॡ०	ॢॡ.१ॡ%
ॡ.	गलरलकुषर संकुड डररठे,	एम.ए. (डुडगशरसुडर)	९७ॡ	१२ॡ०	७ॢ.७१%
७.	अकुषुड हेडंत डररंनुडे, डुंडई	CS Executive	संडुडुण डररतरत २२र कुरडरंक		
ॢ.	सुडु. गुुरी चंदुरशुखर डररठे-डंडलत, पुणे,	नरगरी सेवर डुरलकुषर	संडुडुण डररतरत ॡ९ॢ वर कुरडरंक		

डरवुडतलरलरुत ॢ/१० वलडुडररुडरंकी गुणडुडुरके डेणे डरकी आहेत. तुडरंनुडर गुणडुडुरकरंकी ऑरननी ऑरलुडरवर तुडरंनर, तसेच पुणुडरतील सडुडुत डररलतुडुडुके सुवीकररु न शकलेलुडर वलडुडररुडरंनर, तुडरंकी डररलतुडुडुके डुडुसुतने डरठवलणुडरत डेतील.

संवाद कुलबांधवांशी

• हेमंत अरुण मराठे, नालासोपारा, कार्यवाह (पृ.१८)

भ्रमणध्वनी : ९२२०६९९९५७

नमस्कार बंधूभगिनींनो.

जून २०१५च्या अंकातील आपल्या भेटीनंतर बऱ्याच चांगल्या वाईट गोष्टी घडल्या. त्यांचा आढावा मी आता घेणार आहे.

आपल्या संवाद्याला आता हळूहळू चांगलाच प्रतिसाद मिळू लागला आहे. फेसबुक, व्हॉट्सअप, SMS, आपलं संकेतस्थळ, ई-मेल अशा विविध माध्यमांद्वारे कुलबंधव आमच्याशी संपर्क साधत आहेत. संपर्कात येणाऱ्या प्रत्येकाला शक्य तितक्या तत्परतेने प्रतिसाद देण्याचा आमचा जरी प्रयत्न असला तरी हे काम आपापल्या कामांचे व्याप सांभाळून करणे भाग पडते. अशा परिस्थितीत एखाद्याला अपेक्षित प्रतिसाद देण्यास विलंब होऊ शकतो. आपले सर्व कुलबंधव या वस्तुस्थितीशी सुपरिचित आहेतच व त्यामुळे असा विलंब झालाच तर ते उदार मनाने क्षमा करतील अशी अपेक्षा आम्ही ठेवणे अप्रस्तुत होणार नाही.

१४ जून २०१५ रोजी मुंबईतील सभासदांचा विभागीय मेळावा बोरीवली येथे संपन्न झाला. याच मेळाव्यात श्री. अजित मराठे, संचालक 'निर्माण ग्रुप' यांनी आपल्या वडिलांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ प्रायोजित केलेला व प्रतिष्ठान तर्फे दिला जाणारा 'उद्योजकता पुरस्कार' बोरीवली येथील सुप्रसिद्ध नवचैतन्य प्रकाशनचे श्री. शरद व सौ. सुप्रिया मराठे या यशस्वी दाम्पत्यास पुरस्कर्ते श्री. अजित मराठे यांच्याच शुभ हस्ते दिला गेला. अतिशय सुनियोजित व आनंददायी अशा या कार्यक्रमाचे प्रायोजकत्व स्वीकारले होते बोरीवली स्थित निवृत्त न्यायाधीश श्री. दिलीप मराठे व त्यांचे तिघे बंधू व त्यांच्या

कुटुंबियांनी. या कार्यक्रमाचा सविस्तर वृत्तांत पान २ वर वाचावयास मिळेल. या अप्रतिम कार्यक्रमाच्या आयोजनाबद्दल श्री. दिलीप मराठे व बंधू तसेच त्यांच्या सर्व कुटुंबियांचे मनःपूर्वक आभार.

आपल्या मराठे परिवारासाठी अभिमानास्पद अशी एक घटना म्हणजे पुण्यातील आपले सदस्य श्री. चंद्रशेखर मराठे यांची कन्या सौ. गौरी मराठे-पंडित हिने UPSCच्या सिविल सर्व्हिसेस परीक्षेत अखिल भारतीय स्तरावर ५९८ वा क्रमांक प्राप्त केला. भारतीय प्रशासकीय सेवेत अशा रीतीने निवड होणारी मराठे कुळातील ती पहिलीच असावी. तिच्या या सुयशाप्रीत्यर्थ तिचे हार्दिक अभिनंदन.

प्रसिद्ध गायक श्री. मुकुंद मराठे (स्व. पं. राम मराठे यांचे चिरंजीव) यांना पं. विश्वनाथ बागुल पुरस्काराने तर त्यांचीच कन्यका चि. स्वरांगी हिला पुण्यातील 'गानवर्धन' या संस्थेतर्फे दिल्या जाणाऱ्या 'कै. डॉ. श्रीरंग संगोराम स्मृती शास्त्रीय गायन पुरस्कारा'ने गौरवण्यात आले. प्रतिष्ठानच्या वतीने उभयतांचे हार्दिक अभिनंदन.

प्रतिष्ठानचे मुखपत्र त्रैमासिक 'हितगुज' चे माजी संपादक व माजी कार्यकारिणी सदस्य श्री. लक्ष्मण शंकर उर्फ ल.शं.मराठे यांचे ५ जून २०१५ रोजी दुःखद निधन झाले. 'हितगुज'च्या आजवरच्या वाटचालीत त्यांचा सिंहाचा वाटा होता. हितगुज स्वयंपूर्ण होण्यासाठी, अक्षरशः पायाला भिंगरी लागल्यागत त्यांनी मुंबई, पुणे तसेच गोवा या भागातील बहुतांश कुलाबांधवांच्या प्रत्यक्ष भेटी घेऊन त्यांना हितगुजचे सभासद करून घेतले. लोकांच्या जिऱ्याच्या विषय

हितगुजमध्ये आपून वाचकांच्या मनात हितगुज आणि प्रतिष्ठानबद्दल आपुलकी निर्माण करणं व हितगुज वाचनीय आणि लोकप्रिय करण्याचं श्रेय ल.शं. न जातं.

त्यानंतर उण्यापुऱ्या एक महिन्यातच दि. ११ जुलै रोजी माजी कार्यवाह श्री. वि.के. मराठे यांचं वृद्धापकाळानं वयाच्या ८९व्या वर्षी निधन झालं. विकेंचं प्रतिष्ठानशी नातं अगदी सुरुवातीपासूनच म्हणजे १९८४/८५ पासूनचं. १९८९ ते २००४ कार्यवाह, १९८६ ते १९८९ व २००४ ते २०१० कार्यकारिणी सदस्य आणि शेवटी २०१० पासून विश्वस्त अशा विविध नात्यांनी ते प्रतिष्ठानमध्ये कार्यरत होते. प्रतिष्ठानच्या वाढीसाठी निरनिराळे उपक्रम राबविणे, हितगुज मध्ये विविध विषयांवर लिखाण असं विविधांगी व्यक्तिमत्व होतं त्यांचं. कार्यवाह या पदाचं महत्त्व, कामकाज हाताळण्याची पद्धत व शिस्त या गोष्टी मी त्यांच्याकडूनच शिकलो व त्यामुळेच सध्या ती जबाबदारी मी पेलू शकलो आहे. या दोन व्यक्तीमत्वांच्या अस्तंगत होण्याने प्रतिष्ठानचं अपरिमित नुकसान झालं आहे. प्रतिष्ठानतर्फे दोघांनाही भावपूर्ण श्रद्धांजली. ❖

आवाहन

आपल्या परिवारातील कोणीही सदस्य पंतप्रधानांच्या 'Make in India'च्या घोषणेला अनुसरून काही उत्पादन किंवा काही अभिनव उपक्रम चालवीत असेल तर प्रतिष्ठानला जरूर कळवावे. प्रतिष्ठान कोणत्याही स्वरूपात काही मदत करू शकत असल्यास अशा व्यक्तींशी संपर्क साधणे आम्हाला नक्कीच आवडेल.

भूजल पुनर्भरण

• वि. म. मराठे, सांगली (पृ. क्र. २३५)

भ्रमणध्वनी : ९४२०६७८९६५

२००८ मधील गोष्ट. जिकडेतिकडे पाणीटंचाईची चर्चा चालू होती. टंचाईवर उपाय म्हणून पावसाचे पाणी जमिनीत घालून भूजल वाढवण्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न करणे जरूर होते. मी एक निवृत्त अभियंता आहे. तरीसुद्धा मी घरावर पडणारे पाणी साठविण्याबाबत चालढकल करित होतो; पण गेली काही वर्षे जलसंवाद मासिकाच्या वाचनातून आपण खऱ्या अर्थाने जलसाक्षर व्हावयास पाहिजे व आपणांबरोबर अनेकांना जलसाक्षर करावयास पाहिजे याची जाणीव झाली आणि त्यातल्या त्यात करण्यास सोपी व कमी खर्चाची गोष्ट म्हणजे पावसाळ्याच्या पाण्याने भूजल पुनर्भरण करण्याच्या पद्धतीचा प्रचार-प्रसार करण्याचे ठरविले.

त्या पद्धतीचा अभ्यास करताना असे लक्षात आले की, १०० चौ. मीटर, अंदाजे एक गुंठा क्षेत्रफळावर पडणाऱ्या

एक इंच म्हणजे २५ मि. मि. पावसाने २५०० लीटर पाणी गोळा करता येते. आमच्यासारख्या मध्यमवर्गाच्या ८० ते १०० चौ. मीटर म्हणजे ८०० ते १००० चौ. फूट क्षेत्रफळाच्या घराच्या छपरावर सांगलीमध्ये दर वर्षी पडणाऱ्या २० ते ३० इंच पावसाने ५०००० ते ७५००० लीटर पाणी साठवू शकतो.

या आकर्षक आकडेवारीने माझे डोळे उघडले व आजपर्यंत आपण किती पाणी गटारात जाऊ दिले याबद्दल वाईट वाटले. माझ्या घराच्या छपरावरील पाणी बोअरमध्ये सोडण्यास फक्त रु. २००० ते २५०० इतका खर्च येणार होता व तो फक्त एकदाच! एकदा खर्च केला की, दर वर्षी जुजबी देखभालीसाठी म्हणजे फिल्टर साफ करण्यासाठी किरकोळ खर्च केला, तर दर वर्षी ५० ते ७५ हजार लीटर पाणी भूगर्भात जाणार होते.

ही आकर्षक आकडेवारी व योजना लोकांपर्यंत पोचविण्यासाठी माझ्या मागे निवृत्त अभियंता मंडळासारखी संस्था उभी होती. त्यामुळे आम्ही नागरिकांना मोफत मार्गदर्शन करण्याचे ठरविले व एक पत्रकही प्रसिद्ध केले.

लोकांना नुसते सांगण्यापेक्षा मी स्वतः माझ्या घरात ते करून दाखविले. त्या वर्षी सांगलीत ५०० मि.मी. पाऊस झाला व त्यायोगे माझ्या घराच्या स्लॅबवर पडलेले पन्नास हजार लीटर पाणी मी गटारांत वाहू न देता बोअरद्वारे भूजलात समाविष्ट केले याचा मला आनंद झाला. घराच्या छपरावरचे पाणी खाली आणून बोअरद्वारे अगर शोषखड्ड्याद्वारे जमिनीत घालणे सोपे आहे व फार खर्चीकही नाही आणि आपण पाणी वाया घालविले नाही याचे समाधान तर आहेच आहे!

❖

अभिनंदन!

कु. मलिका अभिजित मराठे, नॅशनल U12 चॅम्पियन २०१५ (पृ. ४१४)

मलिकाने या वर्षीची CCI मुंबई येथे झालेली रमेश देसाई ज्युनियर टेनिस नॅशनल स्पर्धा जिंकून 'चॅम्पियन २०१५' होण्याचा मान मिळविला.

बालवयातच या खेळाची आवड निर्माण झाल्यामुळे टेनिस खेळात पारंगत होऊन, 'चॅम्पियन' होण्याचे स्वप्न तिने मनाशी बाळगले होते. यासाठी तिचे अपार परिश्रम, भरपूर सराव, आईवडिलांचे प्रोत्साहन व गुरूंचे मार्गदर्शन कामी आले.

या खेळाचा सराव करताना तिने सहली, सिनेमा, स्वतःच्या वाढदिवसाची पार्टी या सर्व गोष्टींना दुय्यम स्थान दिले. प्रसंगी आजारी असताना, अंगात ताप असतानादेखील तिने टूर्नामेंट जिंकून दाखविली.

खेळाचा सराव करताना तिने अभ्यासाकडे मात्र दुर्लक्ष केलेले नाही. महाराष्ट्र राज्यातर्फे दिली जाणारी इयत्ता ४ थीची स्कॉलरशिप तिने मिळविली. शाळेत इयत्ता ६ वीमध्ये तिने ए प्लस ग्रेड मिळवली आहे. पुण्याच्या सिम्बॉयसिस शाळेची ती विद्यार्थिनी आहे. शाळेच्या मुख्याध्यापिका सौ. लीना चौधरी यांच्याकडून तिला प्रोत्साहन मिळते. तिची आई डॉ. वैजयंती मराठे, वडील अभिजित मराठे व सविताआत्याकडून तिला अभ्यासात मार्गदर्शन मिळते तर केदार शहा यांच्याकडून टेनिस खेळाचे धडे मिळतात.

चिमुर्ड्या मलिकानेदेखील कधीही कंटाळा न करता, अभ्यास व खेळ यांच्यातील सुवर्णमध्य नीट सांभाळला आहे. आपले स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी, कितीही परिश्रम करण्याची तिची तयारी आहे.

तिच्या स्वप्नपूर्तीसाठी मराठे परिवाराकडून अनेकानेक शुभेच्छा!

– सौ. मीना सदानंद मराठे (पृ. ४१४), बांद्रा, मुंबई - ५०

जहांगीर आर्ट गॅलरी येथे 'ग्लिम्पसेस' एकल चित्रप्रदर्शन

• कुमुद डोके, ठाणे (प.)-४११ ११०, (पृ. क्र. ३६६)

दूरध्वनी : ०२२-२५८८१६५५

मी कुमुद सुदाम डोके, निवृत्त कलाशिक्षिका. भारतीय शैलीत चित्रकारी सुरू केल्यापासूनचे माझे हे पाचवे एकल चित्रप्रदर्शन. सामूहिक चित्रप्रदर्शनात, स्पर्धात अनेकदा भाग घेतला होताच. चित्रकाराच्या आयुष्यात मुंबईत जहांगीर आर्ट गॅलरीत आपले चित्रप्रदर्शन हा मोठाच जिकीरीचा व कठीण स्पर्धात्मक प्रवास आहे. १० वर्षांपूर्वी अर्ज केल्यानंतर मिळालेल्या तारखा, नवीन चित्र करण्याची तयारी, त्यातच एक वर्षापूर्वी एप्रिलमध्येच कॅन्सर रोगाशी यशस्वी सामना झाला. ईश्वरेच्छा बलवत्तर म्हणून या वर्षी २१ ते २७ एप्रिल २०१५ मध्ये एकल प्रदर्शन सुरू झाले. उद्घाटक अर्थातच चित्रकर्ती सौ. शोभनाताई अच्युत गोडबोले होत्या. या प्रसंगी मी विविध क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या व नावारूपास येत असलेल्या स्त्रियांचा प्रातिनिधिक सत्कार केला. दंतवैद्य अमृता पटवर्धन, वकील अदिती टणू, व्यक्तिचित्रकर्ती ज्योत्सना कदम, सिद्धहस्त लेखिका सौ. अंजली कीर्तने, गायिका अर्चना अडावतकर, नृत्यांगना कुचिपुडी शैली दीप्ती नायर, निवेदिका धनश्री लेले, आर्किटेक्ट मुग्धा फणसळकर, संशोधन - उमा कालेकर, अभिनय, पोलीस निरीक्षक उपस्थित राहू शकल्या नाहीत. समाजातील या सर्वांच्या योगदानामुळेच माझी कला विकसित झाली हे समाजाचे ऋण मानणे गरजेचे आहे. अनेक मान्यवर उपस्थित होते. राजेंद्र पाटणकरांनी उत्तम सूत्रसंचलन करून कार्यक्रमात बहार आणली. धनश्री लेले यांनी सर्वांच्या वतीने मनोगत व्यक्त केले. अर्चना दिनेश हिने स्वागतगीत,

ईशस्तवन, गणेशवंदन सुरेल आळवले.

भारतीय स्त्रीजीवनावर आधारीत माझ्या चित्रांची रचना असून जलरंग हे माझे आवडते माध्यम मी त्याकरता वापरले. बारीक, नाजूक रेषांनी मानवी आकृती अलंकृत केल्या व एकरंगी, बहुरंगी, मिश्र तसेच उष्ण व थंड रंगसंगतीचा वापर विषयाच्या गरजेनुसार केला. रणरागिणी लक्ष्मीबाई, जिजाऊ, अहिल्याबाई होळकर, पतिव्रता - सीता, अहिल्या, द्रौपदी इत्यादी. तसेच संतश्रेष्ठा वेणाबाई, सखूबाई, मुक्ताई आदी व्यक्तिरेखा एका रंगीत पार्श्वभूमीवर रेखांकित केल्या. हा प्रकार प्रेक्षकांना खूप भावला. पिवळ्या, हिरव्या पार्श्वभूमीवरील सीता, राणी लक्ष्मीबाई, पंढरीची वारी, बुद्धिरूपिणी या चित्रांची खरेदी सर्व चाहत्यांनी केली. अर्थात जानेवारी २०१५ मध्ये माझ्याच चित्रांच्या साहाय्याने केलेल्या ग्रीटिंग कार्ड्स व कॅलेंडरांना चाहत्यांचा उत्तम प्रतिसाद मिळाला होता. तेव्हा मिळालेली रक्कम कॅन्सर रिलीफ फंडास मदत म्हणून सुपूर्द केली. एकूण चाळीस हजार रुपये मला सर्वांचा हातभार लाभल्याने देता आले. माझ्या असंख्य माजी, आजी विद्यार्थ्यांचे सहकार्य, नातलग, मित्रपरिवाराचे प्रेम यामुळे सर्व शक्य झाले. विशेष अतिथी मा. शिक्षणमंत्री श्री. विनोद तावडे यांनी प्रदर्शनास प्रत्यक्ष भेट देऊन विषय व आशय उत्सुकतेने समजून घेतले. समाधान व्यक्त केले. या भेटीत मी शालेय ग्रेड परीक्षा अभ्यासक्रमात निसर्गचित्र कमी होऊन, स्मरणचित्रासही योग्य न्याय मिळत नसल्याचे निदर्शनास आणून दिले. त्याबाबत असे घाईत काहीही होणार नाही; निश्चित राहा, असे आश्वासन मा.

मंत्रिमहोदयांनी दिले. त्यामुळे कलाशिक्षक म्हणून माझे समाधान झाले.

चित्रप्रदर्शनाविषयी रसिक प्रेक्षक म्हणून त्यांनी अतिशय कल्पक कलाकृती - लाइन वर्क तर खूप नेटकं नि क्रिएटिव्ह स्पष्टता आहेत - अतिशय सुंदर - अभिनंदन, तसा अभिप्राय लिहून शुभेच्छा दिल्या.

सोबत युरोप सहलीतील आयफेल टॉवर, ट्युलिप गार्डन, वॉटरफॉल, बिगबेन ही सहज समजणारी निसर्गचित्रे बालकलाकारांच्या पसंतीस आली. डॉ. विजया वाड अभिप्रायात लिहितात, वाऊ! कुमुदताई, ज्ञानेश्वरमाऊली भेटली, अहिल्याबाई, मुक्ताई साऱ्यांची चित्रे किती सुरेख, खूप अभिनंदन. दिलीपजी डहाणूकर, रवींद्र साळवे, अनिल नाईक, पावसकरसाहेब, मा. श्री. दत्ता पाडेकर, श्री. श्रोत्री, निर्मला तुसे असे अनेक जाणकार आवर्जून प्रदर्शनास आले.

परदेशस्थ अनेक माजी विद्यार्थ्यांनी संदेश पाठवून, शक्य त्यांनी सहपरिवार येऊन प्रदर्शनास भेट दिली. आवडते चित्र समजावून घेऊन त्याची खरेदीही केली. काही प्रेक्षकांनी आम्हांला ही स्टाइल शिकवाल का अशी विचारणाही केली. खरोखर या पद्धतीत काम करण्यास नवीन पिढी उत्सुक असावी; परंतु योग्य दिशा, अभ्यास, मेहनत मिळत नसावी. हा संशोधनाचा विषय आहे असो. माझा आधारवड म्हणजे जगप्रसिद्ध कीर्तीच्या महिला चित्रकर्त्या प्रफुल्लाबाई डहाणूकर यांची उणीव फार जाणवली. माझी मुले सुधांशू, सुचित्रा, सून राखी (संचिता), जावई अमित, नातवंडे वेद, आयरा, दूर्वा, सोहम, ऊर्जा या सर्वांच्या भेटीत भाचेकंपनीच्या उत्साहाने एका सोहळ्याचे

स्वरूप आले. आज निवृत्त जीवन जगताना कुटुंबात 'कमी तेथे आम्ही' असे धोरण ठेवून उपस्थिती फक्त देणे व स्वस्थ, आनंदात जगणे हा दिनक्रम. लग्नसमारंभ, विविध कार्यक्रमांत आवर्जून उपस्थित राहते. ज्यायोगे असंख्य जिवलग भेटतात. सुसंवाद घडतात. शनिवार, रविवार डोंबिवलीला जाणे व मैत्रिणींच्या घोळक्यात रमणे जेव्हा

मनाला हुरूप वाटून नवीन चित्राची प्रेरणा मिळते, तो काळ अपूर्व स्वर्गसुखापेक्षा सुखकर, समाधानकारक असतो.

जाता-जाता आताच बातमी कळलीय "आदर्श माता - आई पुरस्कार" प्रदान. २०/६/२०१५ रोजी सावित्रीबाई फुले सभागृहात वितरित होईल, आपली निवड केली असून आपण अवश्य स. ९ वा. उपस्थित

राहावे. डॉ. अरुणा पाटील, डोंबिवली यांच्या कल्पनेतून साकारलेल्या या उपक्रमात विविध स्तरातील नऊ मातांचा सत्कार होऊन "आई पुरस्कार"ने त्यांना सन्मानित केले जाईल. रोटरी ग्रुप, मिडटाउन, डोंबिवली या संस्थेच्या माध्यमातून हा उपक्रम चालू आहे.

❖

मानसन्मान

कुमारी स्वरांगी मुकुंद मराठे, शास्त्रीय गायन पुरस्कार (पृ. क्र. ३६८)

दिवंगत विख्यात पं. राम मराठे यांची नात स्वरांगी मराठे हिला पुण्यातील 'गानवर्धन' या संस्थेने, कै. डॉ. श्रीरंग संगोराम स्मृती 'शास्त्रीय गायन पुरस्कार' दिला आहे. या स्पर्धेत देशातील १७५ स्पर्धकांनी भाग घेतला होता. त्यांपैकी २२ गायकांची अंतिम फेरीसाठी निवड झाली. यात स्वरांगी मराठे हिचे मानांकन झाले. अकरा हजार रुपये रोख असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे.

कु. स्वरांगीला 'शास्त्रीय गायन पुरस्कार' मिळाला म्हणून म. प्र. द्वारा अभिनंदन! स्वरांगीची गायनात अशीच प्रगती होवो, तिचे गाणे बहरत जावो आणि ती आजोबांचे नाव सार्थ करो ही शुभेच्छा!

कु. हर्षल सुयश मराठे,

दहावीत ९७% गुण

श्री. व सौ. श्रीनिवास केशव व शुभदा श्रीनिवास यांचा नातू आणि सुयश श्रीनिवास मराठे व सौ. प्रिया सुयश यांचा मुलगा कु. हर्षल, ठाणे हा शालान्त

परीक्षा ICSE १० वी, २०१५ परीक्षेमध्ये ९७% गुण मिळवून उत्तीर्ण झाला. चि. हर्षलने संगणक क्षेत्रात विशेष प्रावीण्य मिळविले आहे व पुढील अभ्यासासाठी हेच क्षेत्र निवडले आहे.

चि. हर्षलचे मराठे प्रतिष्ठानद्वारा हार्दिक अभिनंदन! पुढील शैक्षणिक वाटचालीसाठी खूप खूप शुभेच्छा!

हितगुजला देणगी दिल्याबद्दल धन्यवाद!

कु. प्राची हेमंत मराठे

म.प्र.चे कार्यवाह श्री. हेमंत अरुण मराठे (पृ. २१) यांची कन्या कुमारी प्राची ही B.Sc.zoology मध्ये ८२% गुण मिळवून उत्तीर्ण झाली. रूपारेल कॉलेजमधून तिने ही पदवी मिळविली. यापुढे M.Sc. करून पुढे प्रोफेसर म्हणून करिअर करणार आहे.

म.प्र. द्वारा प्राची हेमंत मराठे हिचे हार्दिक अभिनंदन!

पुढील शैक्षणिक वाटचालीसाठी शुभेच्छा!

(प्राची ही नृत्यात पारंगत आहे. मराठे प्रतिष्ठानच्या अनेक कार्यक्रमांत तिने आपली कला सादर केली आहे आणि कुलबांधवांची दाद मिळविली आहे.)

(पृ.क्र. २१)

आमची नात

कु. शेफाली विश्वास कानडे (आई सौ. वैशाली विश्वास कानडे (माहेरवाशीण वैशाली रामचंद्र मराठे हिची कन्या) हिचा Inline Hocky व Roller Hocky मध्ये मिळालेल्या यशाबद्दल खालील माहिती देत आहे.

Inline Hocky

१. डिसेंबर २०१३ मध्ये शिरसा-हरियाना येथे झालेल्या 51st Inline Hocky मध्ये तिने कर्नाटकतर्फे Vice Caption म्हणून भाग (Junior Girls) घेतला व Branz पदक मिळाले.

२. जानेवारी २०१५ मध्ये विरार मुंबई येथे झालेल्या 52nd Inline Hocky मध्ये तिने कर्नाटकातर्फे Vice Caption म्हणून (Junior Girls) भाग घेतला व Branz पदक मिळाले.

वरील दोन्ही सामन्यामुळे त्यांची टीम International level ला Qualify झाली.

त्यानंतर मे २०१५ मध्ये शिरसा हरियाना येथे झालेल्या निवडचाचणी मध्ये एकूण २० मूली भारतातून निवडल्या गेल्या. (World Championship करिता) त्यात परफॉर्मन्स मध्ये शेफालीचा चौथा क्रमांक होता.

विठ्ठल यशवंत मराठे, बेळगावी.

❖

सौ. सुप्रिया आणि श्री. शरद मराठे आपल्या मराठे कुळातील या यशस्वी उद्योजक दांपत्याचं समस्त मराठे परिवारातर्फे हार्दिक अभिनंदन! आपल्या प्रकाशनाच्या नावातच चैतन्य आहे. चैतन्याने बहरलेले पूर्ण विकसित, भक्कम असे हे झाड आहे. ऊन, पाऊस, वादळ, वारा पेलणारे हे झाड आहे.

दि. १६ ऑगस्ट १९८० हा आपल्या प्रकाशनसंस्थेचा स्थापनादिन. आपण प्रकाशनसंस्थेला २५ वर्षे पूर्ण झाली म्हणून मोठ्या थाटामाटात रौप्यमहोत्सव साजरा केलात. त्या समयी आपण लेखकांचा सन्मान केल्याने आपल्या कृतज्ञताबुद्धीचे दर्शन आम्हांला झाले. लेखकांविषयी असलेली आत्मीयता भावली.

या अथांग साहित्यसागरात आपण एकही क्षेत्र असे ठेवले नाही की ज्याला आपला परीसस्पर्श झाला नाही. कथा, कादंबऱ्या, आरोग्य, भविष्य, पाककला, ज्योतिष, चरित्रात्मक, व्यक्तिमत्त्वविकास, शैक्षणिक करियर, क्रीडा, शेअर बाजार, चित्रपटसृष्टी, पॉकेट डायरी, नाट्यसृष्टी असे विविध विषय हाताळलेत. अनेक मान्यवर लेखकांची सुमारे एक सहस्र पुस्तके प्रकाशित केलीत. ज्ञानपीठ पुरस्कारप्राप्त अमृता प्रीतम यांचे पुस्तक प्रकाशित करण्याच्या पहिल्या मानाचे आपण धनी झालात! अखिल भारतीय साहित्य संमेलनाच्या दहा अध्यक्षांची - अगदी तात्यासाहेब शिरवाडकर ते विजयाताई राजाध्यक्ष तसेच अखिल भारतीय नाट्यसंमेलनाच्या दोन अध्यक्षांचीही - पुस्तके प्रकाशित करण्याचा पहिला मान पटकाविलात! जगप्रसिद्ध असलेल्या, लोकोत्तर व्यक्तिमत्त्व असलेल्या दिग्गजांची पुस्तके

प्रकाशित करून आपल्या शिरपेचात आणखी मानाचा तुरा खोवलात...

या सर्व विश्वविख्यात, कीर्तिवंत, प्रतिभावंत, कर्तबगार लेखकांच्या साहित्यकृती आपण प्रकाशित केल्यात याचा मराठे प्रतिष्ठानला अभिमान आहे.

प्रकाशनव्यवसायात इतकी स्पर्धा असताना आपण आपले पाय घट्ट रोवून, स्वतःचा ठसा उमटविलात.

प्रतिकूल परिस्थितीला तोंड देऊन अपार कष्ट घेतलेत म्हणून यशश्री प्रसन्न झाली. या कामी आपली पत्नी सौ. सुप्रिया हिने दिलेले योगदान फार मोलाचे आहे. असे म्हणतात की, प्रत्येक यशस्वी पुरुषाच्या मागे त्याची स्त्री उभी असते. पण इथे तर सुप्रियाताई खांद्याला खांदा लावून पतीच्या बरोबरीने काम करताना दिसतात. पतीच्या मागे नव्हे! खरोखर उभयतांनी केलेल्या या कार्याला तोड नाही.

महाराष्ट्र शासनाचा अतिशय मानाचा, प्रतिष्ठेचा व अभिमानास्पद समजला जाणारा प्रकाशनक्षेत्रातील योगदानाबद्दलचा पुरस्कार आपण महाराष्ट्राचे तत्कालीन मुख्यमंत्री मा. पृथ्वीराज चव्हाण यांच्या हस्ते समारंभपूर्वक स्वीकारलात. उद्योगश्री मासिकाकडून 'उद्योगश्री' पुरस्कार स्वीकारलात. इतकेच नव्हे तर 'नवचैतन्या'ने प्रकाशित केलेल्या पुस्तकांनाही पुष्कळ पुरस्कार मिळाले. पुरस्कारांची नावे तरी किती घेऊ? उदंड पुरस्कारांनी आपण सन्मानित झालात. आपल्यासारख्या योग्य व्यक्तीला पुरस्कार मिळाले. त्यामुळे पुरस्कारांचीच शोभा वाढली. सत्कार करणे म्हणजे आपल्याबद्दल कृतज्ञतेची भावना व्यक्त करणे. बोरिवली ब्राह्मण सभा, आचार्य

आचार्य अत्रे कट्टा बोरिवली, रत्नाकर मतकरी यांनी केलेला सत्कार, बिंबल-गोवा संमेलनात मराठे प्रतिष्ठानतर्फे केलेला सत्कार असे आपले अनेक सत्कार झाले.

पण आज श्री. अजित मराठे, संचालक, 'निर्माण ग्रुप' पुरस्कृत 'उद्योजकता पुरस्कार', मराठे प्रतिष्ठानद्वारा आपल्याला देण्यात येत आहे. ही घरच्यांनी पाठीवर मारलेली शाबासकीची थाप आहे आणि म्हणूनच इतर सर्व मान्यताप्राप्त सत्कारापेक्षा हा घरचा सत्कार अनोखा, अभिनव आणि अविस्मरणीय असा आहे. निश्चितच घरच्यांनी केलेले कौतुक हे आपल्यासाठी लाखमोलाचे ठरेल!

पुस्तके, ग्रंथ माणसाचे आयुष्य समृद्ध करतात. आपल्या हातून हे पवित्र, पुण्यकार्य परमेश्वर करून घेत आहे. आपले कार्यचैतन्य असेच जागे आणि रसरशीत राहो, आपल्या हातून साहित्यप्रकाशनाची अशीच अविरत, अखंड सेवा घडो आणि त्यासाठी उभयतांना आरोग्यसंपन्न दीर्घायुष्य लाभो ही कुलदेवतेकडे प्रार्थना करते.

सौ. सुप्रिया आणि श्री. शरद हे पती-पत्नी म्हणजे साक्षात श्रीलक्ष्मी-नारायण आहेत. मराठे परिवाराला त्यांचा अभिमान आहे.

(मानपत्रलेखन : संपादिका हितगुज, डॉ. सौ. सुमेधा प्रभाकर मराठे)

सहवेदना

प्रतिष्ठानचे सांगली येथील सभासद श्री. यशवंत मराठे यांना दि. १९ डिसेंबर २०१४ राजी देवाज्ञा झाली. त्यांना मराठे प्रतिष्ठानच्यावतीने भावपूर्ण आदरांजली.

आईबद्दल काही औपचारिकपणे लिहिणं, बोलणं मला खूपच कठीण वाटतंय. एक हाडाची शिक्षिका, चित्रकर्ती, कर्तृत्ववान महिला म्हणून तिच्या व्यक्तिमत्त्वाचा आवाका फार व्यापक आहे आणि त्याविषयी तिचे प्रिय विद्यार्थी, सहृदय मित्रपरिवार, इतर नातलग जास्त लिहू शकतील. माझी आई म्हणून तिच्याविषयी लिहिणं इतकं नवखं वाटावं याचं कारण म्हणजे माझ्या आयुष्यातली सर्वांत जास्त 'taken for grante' असलेली व्यक्ती म्हणजे माझी आई! तिच्याशी कधीही कुठल्याही विषयावर वाटेल ते मत, कुठल्याही mood मध्ये - उत्साहाने आणि रागानेही - व्यक्त केले तरी ते नेहमी एका टिपकागदाप्रमाणे शांतपणे शोषून घेतले जाते. त्या व्यक्त होण्यात अविचार जरी असेल तरी त्याचे दुष्परिणाम bounce back न होता, उलट मनात साचलेल्या उद्विग्नतेचा, शंकांचा अगदी जादूई निचरा होऊन मन हलकं होतं, हेच माझ्या आईचं मोठेपण!

स्वयंपाकाची तिला फारशी आवड नाही. पण कुणी दुसऱ्याने नीटनेटकेपणाने, निगुतीने केलेल्या पदार्थाचे स्वच्छ मनाने भरभरून कौतुक करणारी एक स्त्री हेही माझ्या आईचे खास वैशिष्ट्य! कामावरून थकून आल्यावर किंवा आळसावलेल्या मनाने उठल्यावर तिच्या हातचा आयता चहा आणि तिच्या हातचा आमटी-भात म्हणजे मेजवानीच! फारसे किचकट, कलाकुसरीचे पदार्थ करण्याचा patience तिच्यात नाही. पण असे उत्कृष्ट दर्जाचे घरगुती पदार्थ विकत आणून seasonal फळे, सुकामेवा अशा गोष्टी खारू घालूनच तिनं आम्हांला मोठं केलं

आणि आजही नातवंडांसाठीही हेच सारं अजूनही करत आहे.

तिच्या वयाच्या चाळिसाव्या वर्षी बाबांच्या आकस्मिक निधनाने आयुष्यात आलेलं एकटेपण आणि आम्हां दोन मुलांची संपूर्ण जबाबदारी ज्या तऱ्हेने तिने उचलली तिला तोड नाही. तो प्रसंग तिच्या आयुष्यात अनेक बदल घडवून गेला असणार. पण त्यातून स्वतःला सावरून तिच्या दुःखाची किंचितशीही झळ तिने आम्हांला लागू दिली नाही. 'स्वतःच्या अपेक्षापूर्तीसाठी काही करणं,' हा विचारच जणू तिनं बाबांच्या चित्तेमध्येच दहन करून टाकला. एकूणच आयुष्य नेहमी कर्तव्यपूर्तीच्या भावनेने जगून एक-एक जबाबदारी पार पाडत जगणं जणू तिच्या रक्तातच भिनलेलं आहे.

अत्यंत आलंकारिक अशा भारतीय लघुचित्र शैलीत दागिन्यांनी मढलेल्या, सजलेल्या सुंदर स्त्रिया साकारणाऱ्या माझ्या आईला स्वतः कोणताही शृंगार करताना (अगदी बाबा जिवंत असतानाही) पाहिलेलं मला आठवत नाही. ही तिच्यातल्या पवित्र अशा आंतरिक कलात्मक सौंदर्याची खोली!

आईच्या स्वतःसाठीच्या गरजा इतक्या अल्प, की त्यामुळे तिच्या एकटीच्या शालेय शिक्षिकेच्या नोकरीवरही आम्हांला आर्थिक चणचण कधीच जाणवली नाही. आर्थिक स्वावलंबन आणि जमेल तशी इतरांना मदत हा तिचा महान गुण प्रत्येकाने अंगीकारावा असाच!

ह्या स्थूल स्वरूपातल्या गोष्टींपेक्षाही पलीकडे असलेला आणि मला नेहमीच

आदरणीय वाटलेला तिच्या व्यक्तिमत्त्वाचा पैलू म्हणजे, स्वतःच्या आणि इतरांच्या विचार, आचार, आवडी, निवडींना पूर्णतः स्वातंत्र्य देणारं असं आमच्या घराचं culture! कलाकार माता-पिता म्हणून मला किंवा दादाला त्यांनी pencil घेऊन चित्र काढायला शिकवलं नाही. कधीच नाही! पण जगातल्या, माणसातल्या सौंदर्याला पाहण्याची (स्वच्छ डोळ्यांनी आणि स्वच्छ मनाने) संवेदनशीलता त्या दोघांनीही स्वतःच्या वागण्यातून शिकवली.

मी आजवर आईला कोणत्याही व्यक्तीच्या दोषांविषयी तावातावाने बोलताना पाहिलं नाही. त्यापेक्षा त्या व्यक्तीपासून दूर राहणं ती पसंत करते. मलाही प्रत्येक व्यक्तीतील चांगल्या गुणांकडे कौतुकाने आणि स्वच्छ नजरेने पाहण्याची वेळोवेळी जाणीव देत राहते. पण हे सगळं मनाविरुद्ध जाऊन ती स्वतःही करित नाही आणि दुसऱ्यांनाही करायला लावत नाही. त्यापेक्षा काही काळ अशा व्यक्ती किंवा प्रसंगांपासून अलिप्त राहणं पसंत करते. ह्या वागण्यातून काही वेळा ती थोडी हट्टी किंवा शिष्ट वाटू शकते. पण मनाविरुद्ध, जास्तीचा अन्नाचा घासही न खाणं, मुलांनाही 'जबरदस्ती' न करणं इतक्या थराचं व्यक्तिस्वातंत्र्य ती मानते आणि जपते. हे कळणं थोडं कठीण आहे. जे अन्नाच्या बाबतीत तेच इतर गोष्टींच्या बाबतीतही! आपल्याला किंवा कुणा इतरालाही काय आवडावं ह्याचं पूर्ण स्वातंत्र्य देत तिनं लहानपणापासून आम्हांला वाढवलं. ह्या स्वतंत्र वातावरणातूनच विचारांची प्रगल्भता, निर्भयता प्राप्त होते आणि आत्मविश्वासही

वाढतो. आपले विचार, आवडी, मते न लादताही कुटुंबाची चौकट आणि घराची, नात्याची (आगळी) वीण घट्ट ठेवणं ही फार फार मोठी गोष्ट आहे.

हेच माझ्या आईचं 'थोर आईपण!' - जिच्यापाशी आपण घेतलेल्या प्रत्येक चूक/बरोबर निर्णयांचं आपलेपणांनं समर्थनच होतं; ज्यामुळे योग्य निर्णयाकरता आत्मविश्वास दुणावतो.

चुकीच्या निर्णयाबद्दल मनात अपराधीपणाचं, पश्चात्तापाचं कवच बनून गुदमरून जायची वेळ न येता, त्या चुकांना चुटकीसरशी मागे सारून आयुष्यावर, स्वतःवर, स्वतःच्या अंतरात्म्यात वसलेल्या पवित्र ईश्वरी अंशावर विश्वास ठेवून हिमतीनं पुढे जाण्याची शक्ती देणारं खरंखुरं विशाल 'आईपण' मी अनुभवलं.

स्वतः एका मुलीची आई बनल्यावर तर मला माझ्या आईच्या थोर आईपणाचं फार अप्रूप वाटतं. माझ्या प्रत्येक विचाराच्या, निर्णयाच्या मी निवडलेल्या प्रत्येक वाटेवर ती नेहमीच इतक्या शांत आणि खंबीरपणे कशी उभी राहिली असेल? कॉलेजमध्ये शिकलेली 'आईपणाची भीती' ही कविता मला

अचानक फार जवळची वाटू लागते

“आजच्या इतकी आईपणाची भीती कधीच वाटली नव्हती.

माणुसकीची असली खंत

मनात कधीच दाटली नव्हती...”

माझ्या आईच्या आईपणातली थोडी जरी जिद्द आणि हिम्मत माझ्याकडून माझ्या मुलीच्या वाट्याला आली तरी फार मोठी कृपा होईल परमेश्वराची.

प्रत्येक पुढची पिढी फार वेगळे प्रश्न आणि प्रसंग घेऊन पुढे येत असते. यावर आई-वडिलांच्या दोन प्रकारच्या reactions असतात. एक म्हणजे आपल्या घराच्या शिस्तीची, संस्काराची, परंपरेची सोयीस्कर धमकी देऊन, वेगळे विचार छोटून safest असा मार्ग समोर आणून ठेवणं; किंवा दुसरं म्हणजे, त्या विचारांचा आदर करून, शक्य तितकी जागरूकता, सावधानता, वैचारिकता निर्माण करून त्यांना अजमावण्याची मोकळी संधी निर्माण करून देण्याची हिंमत दाखवणे.

निर्णय अभ्यासाचे विषय निवडण्याचा असो, कलाप्रकार जोपासण्याचा असो, मित्र-मैत्रिणी निवडण्याचा असो,

profession, श्रद्धास्थान निवडण्याचा असो किंवा जीवनसाथी निवडण्याचा असो, माझ्या आईकडून मला नेहमीच दुसऱ्या प्रकारचं पालकत्व लाभलं. ह्या तिच्या आईपणाच्या हिमतीला माझा सलाम!

अशी माझी जिद्दी आणि हिमती आई, आजी झाल्यापासून मात्र पार पार बदलून गेली आहे. चाळिसाव्या वर्षी आलेल्या संकटातून स्वतःचं तिथवरचं अस्तित्व पूर्णपणे जाळून टाकून मोठ्या हिमतीने उभी राहिलेली माझी आई आजीच्या भूमिकेत फारच हळवी बनून गेली आहे. हे तिचं नाजूक रूप मला फारसं आवडत नाहीये. पण खरंतर तिच्या कर्तव्यांचा यज्ञ दोन दशके तिने स्वबळावर सफलतेने पूर्ण केला आहे. तेव्हा आपलं पोलादी रूप वितळवून तुपासारखी मऊ आजी बनून जाण्याचा अधिकार तिने नक्कीच मिळवलाय.

तिचं हे जे 'आईपण' आहे ते अत्यंत unique आहे. आणि त्यामुळेच मला खूप बरं वाटतंय की आज मला तिच्यातल्या फक्त 'आई' विषयीच लिहायचंयं... ❖

चार भिंतीमधील गुण्यागोविंदाने नांदणारे घर

म्हणजे 'सुगंधी' फुलांचा बगिचा!

आनंद, संस्कृती, परंपरा प्रथम घरामध्ये जन्मास येते. या घरात जे मानवी जीवन वाहत असते ते म्हणजे असंख्य नातेसंबंधाची एक विलक्षण गुंफण आहे. हे धागे अतिशय नाजूक व संवेदनक्षम असतात. त्यांमध्ये निर्माण होणारे जीवनसंगीत अधिक 'मधुर' होण्यासाठी खालील मंत्र बहुमूल्य आहेत.

- सहा शब्दांचा मंत्र - माझी चूक झाली हे खरं आहे.
- पाच शब्दांचा मंत्र - हे तू फार छान केलंस!
- चार शब्दांचा मंत्र - तुझं मत काय आहे?
- तीन शब्दांचा मंत्र - मी पाठीशी आहे.

● दोन शब्दांचा मंत्र - आभारी आहे.

● एका शब्दाचा मंत्र - आम्ही

● कधी उच्चारू नये असा मंत्र - मी

सर्व प्राणिमात्रावर, निसर्गावर प्रेम करणारा माणूसच सर्वांना प्रिय होतो. जीवनात अनुभवास येणारा सुगंध, मधुरता त्याच्या प्रत्येक कृतीमधून व्यक्त होते.

जीवनात खरा आनंद मिळविण्यासाठी या मंत्रांचे चिंतन, मनन व आचरण करू या!

- चित्रकार श्री. राजा मराठे

“हितगुज”चा गृहप्रवेश

• सौ. नीलिमा विष्णू विद्वांस, बदलापूर (पृ. क्र. ६५८)

भ्रमणध्वनी : ९८६०८३४८६१

सकाळपासून वाट पाहून मन आणि पाय थकले. नऊला येतो म्हणाले. आता साडेदहा झाले तरी आले नाहीत. शेवटी ‘हे’ त्यांना आणायला बाहेर पडले. माझ्या आत-बाहेर फेऱ्या चालूच होत्या. एकीकडे देवाला प्रार्थनाही चालू होती. त्यालाही शेवटी वैतागून बोलले, नको रे बाबा साऱ्यांचा अंत बघू. तेवढ्यात फाटकातून विचारणा झाली, विद्वांस इथेच राहतात का? मी हो म्हणून त्यांना बसण्यास सांगितले. पाणी देऊन झाले आणि म्हणाले, अहो आत्ताच हे तुम्हांला बोलवायला गेलेत. आपली चुकामूक झालेली दिसते. त्यावर ते म्हणाले, तुमच्याकडे कोणी येणार होते का? म्हटले हो, बघा ना दोघींना रात्रीपासून उपाशी ठेवले आणि खोलीत बंदही केले. छाया आणि चंपूला दर सहा महिन्यांनी बाळं होतात म्हणून सर्वांनुमते त्यांचं ऑपरेशन करायचं ठरवलं. नऊ वाजता येणारे डॉक्टर अजून आले नाहीत म्हणून त्यांना आणायला हे गेले आहेत ह्या दोघी तर स्वभावाने खूप गरीब आहेतच; पण सुधाकर आणि इतरही सारे गरीबच आहेत. राखणदार आहेत. मी आपली आमच्या श्वान मुलींचे, मुलांचे भरभरून कौतुक करत होते. तेसुद्धा सारे ऐकून घेऊन म्हणाले, मग त्यांची फी किती? ६०० रुपये फी आणि औषधांचा खर्च वेगळा. दवाखान्यात नेण्यापेक्षा घरीच सोयीचे असल्याने पैसे गेले तरी चालेल हा विचार आम्ही केला. त्यावर ते म्हणाले, तुम्ही खूप मोठे काम करत आहात. त्यांनी आमचे कौतुक केले.

नंतर त्यांनी त्यांची ओळख करून दिली-मी सी. गो. खांबेटे. तसेच हितगुज

अंकाविषयी माहिती दिली व आजीव सभासदत्व वर्गणी रु. ३००/- आहे असे सांगितले. मी हो म्हणून ह्यांना फोन लावला. नुकताच मुलांनी मोबाइल दिल्याने त्याचा चांगला उपयोग झाला. फोनवरून दादा खांबेटे आलेत असे सांगून आणि पुढील सारे कथन केले. हे म्हणाले, पण आपल्याकडे फक्त ऑपरेशनसाठी ठेवलेले ५०० रु.च आहेत. दोघेही विचारात पडलो. मग मी म्हणाले, त्यांना सत्य गोष्ट सांगू का? पण ते आपल्या भल्यासाठी तर लांबून आलेत. त्यांना तसेच परत पाठविणेही बरे नाही ना? ‘हे’ ही हो म्हणाले आणि मी कुठूनही सोय करतो मग घरी येतो असे सांगितले. नंतर मी दादांना चहा आणि खाण्याचा आग्रह केला पण ते म्हणाले, मी पालीतून (गावातून) खाऊन निघालो आहे. मग मी त्यांना नुसताच चहा दिला. थोड्या वेळाने ‘हे’ आले. ओळख, बोलणे झाले. पैसे दिले. आम्हां सर्वांच्या विचारानुसार मुलाच्या नावाने पैसे भरावे असे ठरले. तरुण पोरानाही माहिती मिळेल. आपली वये वाढीस लागतील म्हणून पुढील पिढीसाठी ही योजना आहे. तसेच केले आणि अशा तऱ्हेने आमच्या घरात हितगुज अंकाचा गृहप्रवेश झाला. आमचा निरोप घेऊन दादा गेले. थोड्या वेळात डॉक्टर आले. मग त्यांचे काम चालू झाले. त्यांना थोडी मदत केली आणि उदास मनाने बसून राहिले. दोघींची ऑपरेशन्स नीट पार पडतील ना ह्या काळजीत होते; पण डॉक्टर चांगले असल्याने सारे व्यवस्थित पार पडले.

मग सकाळचे दृष्य डोळ्यांसमोर आले. दादांना डॉक्टर समजून मी

आमचे श्वान, मांजरे ह्यांच्या खानदानाची माहिती देत होते. प्रेमाने, कौतुकाने तेही न अडविता मनापासून ऐकून घेत होते. माझे संपल्यावर म्हणजे मीच आवरते घेतल्यावर त्यांनी स्वतःची ओळख करून दिली. मग मात्र मी खूपच ओशाळले आणि स्वतःच्या बावळटपणाची लाजही वाटली. त्यांचा मनाचा मोठेपणा म्हणून घड्याळ न बघता मनापासून ऐकत होते. तर अशी गंमत, फजिती होऊनही भाग्य उजळले आणि हितगुज अंकाचा घरात प्रवेश झाला. अंकातील लेख, माहिती वाचून ज्ञानात भर पडत होती. वेळ जात होता. मनोरंजन होत होते. अंकाची वाट पाहत होते. मग हळूच एक लेख पाठविला. तो छापून आला. उमेद वाढली कारण लेख आवडल्याचे पुढील अंकात वाचत होते. संपादिका सौ. सुमेधाताईच्या प्रोत्साहनामुळे लिहीत आहे. अशीच अंकाची भरभराट होवो याच मनापासून आमच्या सदिच्छा! माझे लेख छापून येतातच, पण एखादा नाही आला तरी चालेल. माझ्या लेखापेक्षा इतर लेख, माहिती घरबसल्या मिळत. अजून भाग्य म्हणजे काय हो?

आमच्याकडे दादा आल्यावर पुरेसे पैसे नव्हते. ही गोष्ट जाणीवपूर्वक त्यांच्यापासून लपवून ठेवली आणि पैसे असल्याचा आव आणला. त्यांना परत न पाठविता पैसे दिल्याचे समाधान झाले. शंभरावा सुशोभित, ज्ञानात भर टाकणारा, मनाला आनंद देणारा अंक हातात आल्यावर जुन्या स्मृतींना उजाळा मिळाला आणि हा लेख लिहिला. परिस्थिती कायम राहत नसते, बदल होत असतात हेही अनुभवले. ❖

वाचकांचा पत्रव्यवहार

सौ. ताईस नमस्कार

आपण संपादिकेचे काम तर उत्तम करता, स्वतःही सुंदर लिहिता आणि इतरांच्या लेखाचे ही मनापासून कौतुक करता हा तुमच्या मनाचा मोठेपणा आहे. शिक्षणाने माणूस मनाने विस्तारीत होतो हे आपल्याकडून स्वानुभवाने कळले. तुम्ही मला लिहिण्यासाठी सतत पाठिंबा दिलात. लेखाची फोन वरून स्तुती केलीत. प्रेमळ बहिणीची शाबासकीची थाप देता म्हणूनच माझे विचार, भोवतालची परिस्थिती, मुके प्राणी ह्या विषयी मी लिहू शकते. काही वेळेला आपल्याच माणसांकडून ही प्रोत्साहन मिळत नाही. मन उदास होते पण अंकातून किंवा आपल्या फोनवरून जेव्हा कौतुक होते तेव्हा मन भरून येते आणि लिहिण्यासाठी उत्साह वाढतो. कौतुक व्हावे हा स्वार्थी हेतू नाही पण आनंद वाटतो. जीवनात बरेच दुःखद प्रसंग येतात तसेच आनंदाचे क्षण ही येतात ते क्षण न मानता युगे मानली तर मनाला आणि शरीराला उत्तम शक्ती येते. आपला फोन आनंदाचा बहर असतो तसेच डॉबिवलीत राहणाऱ्या माझ्या पुतण्याची मुलगी यंदा दहावीला ९४ टक्क्यांच्यावर गुण मिळवून पास झाली हाही माझ्या मनाला आनंद देणारा क्षण तो खूप वर्षे टिकेल. सारे काही मानण्यावर असते ना? तसेच मी मानते. आपला आजार खूप मोठा नाही. डॉक्टरांच्या उपायांनी फरक पडत आहे हेही तसे थोडेके. जीवघेणा मोठा आजार असता तर किती यातना सहन कराव्या लागल्या असत्या पण देवाच्या कृपेने सारे ठीक आहे. त्याचे आभार मानते. सारे काही नशिबाने घ्यावे पण प्रयत्नांची जोड ही हवीच. असो. आपल्याला दीर्घायुष्य लाभून संपादिकेची धुरा उत्तम रितीने सांभाळण्याची शारीरिक, मानसिक शक्ती मिळावी ही देवाकडे प्रार्थना आणि आमच्या सदृच्छा.

सौ. सुमेधाताई, साधनाताई मराठे (नागाव) पल्लवी विद्वांस गुळसुंदे तसेच वेंगुल्यार्यांचे मा. मराठे, मान. भाऊ मराठे, कोथरूडचे श्रीराम मराठे अशा अनेक मान्यवरांकडून लेखकाचे कौतुक झाल्याबद्दल आभारी आहे. काही नावे राहिली असल्यास क्षमस्व. ताई लेखातील पत्रातील चुका कृपया सुधारून घ्याव्या ही विनंती. अक्षर ही फारसे चांगले नाही पण तरीही लिहिले.

- सौ. नीलिमा विष्णू विद्वांस, (पृ. क्र. ६५८) बदलापूर,
जि. ठाणे, मोबाइल - ९८६०८३४८६१

रा.रा.श्री. श्रीनिवास मराठे यांस स.न.वि.वि.

परिपत्रकामध्ये केलेल्या विनंतीनुसार माहिती भरून पाठवली आहे.

मी 'हितगुज'चा तहहयात सदस्य होण्यासाठी पूर्वी रु. २०००/- भरले आहेत व कायम निधीसाठी रु. ३०००/- भरले आहेत. मराठे प्रतिष्ठान चालवत असलेले उपक्रम स्तुत्यच आहेत. आपण गरजू कुलबांधवांसाठी विमायोजना सुचवली आहे; परंतु 'हितगुज' नुकताच स्वयंपूर्ण झाला आहे व प्रतिष्ठानपुढे आर्थिक अडचणी आहेतच. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन म्हणून पारितोषिके द्यावीत व गरजू विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या द्याव्यात येथपर्यंत आपला आर्थिक बोजा मर्यादित ठेवावा असे वाटते. तरीही विमायोजनेला मोठ्या संख्येने कुलबांधवांकडून प्रतिसाद मिळाला तर मीही अल्पशी मदत करू शकेन असे नमूद करू इच्छितो.

लोभ असावा.

आपला

अरुण मराठे, (पृ. ५१२)

तळेगाव, जि. पुणे - ४१०५०७. मो. ९२७२२२२३५०

हितगुजच्या मार्च २०१५, अंक १०१ मधील श्रीमती कुमुद डोके यांच्या प्रवासवर्णनासंबंधीचा अभिप्राय :

प्रथम विमानप्रवास, तोदेखील परदेशवारीचा असूनसुद्धा प्रवासवर्णनात नवखेपणा जाणवत नाही. अगदी बारीक गोष्टीसुद्धा (घराची स्वच्छता घराचा मालक अॅप्रन घालून स्वतः करतो.) त्यांच्या नजरेतून सुटल्या नाहीत. सर्व प्रवासवर्णनाचा तपशील काटेकोर व रंजक पद्धतीने त्यांनी मांडला आहे. त्यांच्यातील कलाकाराची दृष्टी प्रत्येक ठिकाणी नजरेत येते. आयफेल टॉवर इत्यादी अप्रूप गोष्टींचा त्यांनी मनमुराद आनंद घेतलाच. पण त्याबरोबर प्रत्येकाने एकदातरी अशा प्रवासाला जावे हे आग्रहाने सांगण्यास त्या विसरल्या नाहीत.

एक चांगले उत्तम प्रवासवर्णन वाचण्याचे समाधान मिळाले.

- सौ. सुजाता श्रीकृष्ण जोशी

घोडबंदर रोड, ठाणे (प.) ४०० ४१०

मो. नं. ७०४५८६६८२६

निसर्ग

• सौ. साधना सु. मराठे, मु. पो. नागांव, ता. अलिबाग (पृ. ५७)

माझं वास्तव्यच खेडेगावात असल्यामुळे माळरानावर मुक्तपणे फिरण्याचा आनंद मी मनमुराद घेऊ शकते. हा निसर्ग म्हणजेच माझा गुरू आहे जो मला नेहमीच आनंदी आणि उत्साही ठेवतो. त्याच्या अस्तित्वाची रूपं तरी किती सांगावी? आजूबाजूला असलेले डोंगर-दऱ्या-पठार; मोठमोठे वृक्ष, त्यांना बिलगून असणाऱ्या नाजूकशा वेली. त्या वेलींवर फुलणारी विविधरंगी फुले, पाने घनदाट असलेली जंगलची राणी. वनराईत हवेत दरवळत राहणारा सुगंधित सुवास, त्यातही काही उग्र वास आसमंतात सजीव ठेवणारा खट्याळ वारा. पर्जन्याच्या वर्षावाचा मारा करणाऱ्या, हव्याहव्याशा वाटणाऱ्या मन विभोर करणाऱ्या, मातीच्या सुगंधाने मन धुंदफुंद करणाऱ्या अशा पावसाच्या धारा. असा हा निसर्ग आपल्या जीवनाचा अविभाज्य भाग तर आहेच, पण त्याच्या अस्तित्वातून नि कृतीतून तो आपणांस खूप काही शिकवत असतो.

डोंगर आपल्याला उत्तुंग यश मिळविण्यासाठी प्रवृत्त करतो. दऱ्या सांगतात, कोणतीही कला शिकताना स्वतःला झोकून द्या, पण तेवढाच स्वतःचा तोलही सांभाळा. पठार सांगते जीवन मुक्तपणे निर्धास्तपणे जरूर व्यतीत कर, पण ते उधळून देऊ नकोस. वारा सांगतो की, तुझ्यातील ऊर्जा नेहमीच ताजीतवानी ठेवील, पण त्याचा चांगल्या कार्यासाठी उपयोग कर. मी जरी बेबंदपणे वाहत असलो तरी तुझ्या मनावर तू संयम ठेव. पर्जन्यराजा सांगतो, मी जलधारांनी बरसत असलो तरी तू वाईट विचारांनी वाहत जाऊ नकोस. बरसणे हा माझा स्थायीभावच आहे. पण तू

स्वतःला सावरलं पाहिजेस. नदी सांगते, दुसऱ्यासाठी सतत कार्यरत हो. मी जसं वाहत राहणं दुसऱ्यासाठी समर्पित करते तसं तुझं जगणं असावं. सागर म्हणतो, माझ्या भरती ओहोटीच्या लाटांनी मी जसा स्वतःला सीमारेषा आखून घेतो तशी तूही चांगल्या प्रवृत्तीची मर्यादा सोडू नकोस. मोठे वृक्ष म्हणतात, आमचा तुला मोठा भावनिक आधार आहे. कारण तुझ्या ह्या छोट्याशा आयुष्यापेक्षा आमच्या जीवनात फार मोठं स्थित्यंतर घडत आम्ही इथे ठामपणे उभे आहोत. तुलाही तुझ्या पुढील भरपूर आयुष्य असलेल्या वाटेवर खंबीरपणाने उभं राहायचं आहे.

वेली म्हणतात, तू अजून आमच्यासारखीच लहान आणि नाजूक आहेस तेव्हा तुला आधाराची गरज जरूर आहे. तेव्हा ज्येष्ठ जनांचा आधार घेत घेत तू आपले सुंदर असे लाभलेले आयुष्य घडव. तू जेव्हा छोटी होतीस तेव्हा निसर्गात असलेल्या पशुपक्ष्यांनी, पानाफुलांनी तुला निसर्गाच्या अंगाखांद्यावर खेळवलं आहे. तुझ्या आईबाबांप्रमाणेच निसर्ग ही तुझा रक्षणकर्ता आहे. मार्गदर्शक आहे. ह्या निसर्गात जी पंच महाभूते म्हणजेच पृथ्वी, आप, वायू, तेज, आकाश आहेत; निसर्ग ह्या सर्व पंचमहाभूतांशी निगडित असल्यामुळे पृथ्वीवरील सजीव जीवसृष्टीचं निसर्गाएवढेच ह्या सर्वांशीही नातं जडलेलं आहे. पृथ्वीचे सांगणे असते मी जसे सर्वांना माझ्यात सामावून घेत तसेच तूही तुझ्या चांगल्या वागण्याने, आचरणाने सर्वांशी मिळूनमिसळून वाग आणि माझे चार सहकारी आहेत त्यांचं आचरण कर. ते तुला माहीतच आहेत.

आम्ही आहोत म्हणून तू आहेस हे कधी विसरू नकोस. आमचं तुझ्या जीवनात असणं फार महत्त्वाचं तर आहेच, पण तूही आम्हांला नेहमीच गुरूस्थानी मानून उपकृत करावंस असं आम्हांला वाटतं आणि म्हणूनच इथल्या भूमातेच्या गर्भात उद्याचा उषःकाल होत असतो ह्याचं भान जरूर ठेव. चंद्र-सूर्याच्या अस्तित्वाने पृथ्वीमाताही प्रसन्न राहते. परंतु आता आमच्या होणाऱ्या विनाशाकडे मानवजातीची पावले वेगाने पडत आहेत. त्यामुळे आमचा व पृथ्वीमातेचा तोल ढासळत आहे असे खेदाने म्हणावे लागते. तेव्हा ह्या निसर्गाला शह देऊन संकटांचे डोंगर उभे करू नका. नाहीतर तुमचा विनाश अटळ आहे हे लक्षात ठेवा.

श्रद्धांजली

कै. रंजना नागेश मराठे

जन्म - दि. ०९ जानेवारी १९५९

मृत्यू - दि. २० जून २०१५

कष्टाने केली आयुष्याची सुरुवात
कुटुंबावर फिरवला मायेचा हात
सुख जवळ येताच काळाने फिरवली पाठ
जन्मोजन्मी पाहू आम्ही चातकासारखी वाट

: शोकाकुल :

अॅड. नागेश मराठे,

अॅड. कौस्तुभ मराठे,

कु. ऐश्वर्या मराठे

१३ वे गोमंतक मराठे परिवार संमेलन एप्रिल २०१५

• सौ. शुभदा दीपक मराठे, (पृ. ५३३)

गोमंतक मराठे परिवाराचे तपपूर्तीनंतरचे तेरावे संमेलन फोंडा-धारबांदोड विभागातर्फे ढवळी-फोंडा येथे श्री. कालिदास बाळकृष्ण यांच्या निवासस्थानी संपन्न झाले. या संमेलनाला मुंबईहून खास अतिथी म्हणून प्रतिष्ठानचे उपाध्यक्ष श्री. सीताराम खांबेते, श्री. श्रीनिवास मराठे व श्री. शैलेंद्र मराठे आवर्जून उपस्थित होते. प्रतिष्ठानचे उपाध्यक्ष श्री. सीताराम खांबेते यांच्या हस्ते 'श्रीव्याडेश्वराच्या प्रतिमेला बिल्वपत्रमाला व पुष्पहार अर्पण करून, श्रीव्याडेश्वरस्तोत्र पठणाने संमेलनाचे विधिवत उद्घाटन करण्यात आले.

स्वागत व प्रास्ताविक सौ. शुभदा दीपक यांनी केले. उपस्थित पाहुण्यांचे स्वागत पुष्परूपी पुस्तक भेट देऊन करण्यात आले. गतसाली दिवंगत झालेले कै. पांडुरंग मराठे - पर्ये मठ, कै. रुक्मिणी मराठे - बिंबल सत्तरी, कै. शुभा रमाकांत विद्वांस- मुंबई या कुलबांधवांना श्रद्धांजली अर्पण करण्यात आली.

अहवालवाचन श्री. प्रदीप अनंत यांनी केले. प्रमुख अतिथी व प्रतिष्ठानचे उपाध्यक्ष श्री. सीताराम खांबेते यांनी

प्रतिष्ठान व हितगुजची सद्यःस्थिती याविषयी सविस्तर माहिती दिली. जास्तीत जास्त सभासदांनी 'हितगुज'चे आजीव सभासद व्हावे, असे आवाहन केले.

श्री. श्रीनिवास यांनी प्रतिष्ठानचे काम सॉफ्टवेअरवर अत्यंत जलदगतीने कसे चालले आहे याविषयी सखोल माहिती दिली. परिवाराच्या अध्यक्षा मेघना दीपक यांचे थोडक्यात भाषण झाले. श्री. कालिदास बाळकृष्ण यांनी आभार मानले व उद्घाटन सोहळ्याची सांगता झाली.

उपस्थितांच्या परिचयाने दुसऱ्या सत्राला सुरुवात झाली. विशेष म्हणजे या संमेलनाला एकमेव माहेरवाशीण वीणा मराठे-कार्लेकर उपस्थित होती. यापुढील संमेलनाला माहेरवाशिणींनी अधिक संख्येने हजेरी लावावी असे आवाहन करण्यात आले.. दुसरे सत्र होते - चर्चासत्र. या सत्राचे अध्यक्षपद डॉ. सौ. अपूर्वा अरुण यांच्याकडे सुपूर्द करण्यात आले. या सत्राचा प्रमुख विषय होता - संमेलनात तरुणांचा सहभाग कसा वाढवावा? या विषयावर सौ. सुनीती

मराठे, श्री. चंद्रशेखर, श्री. रोहित दीपक, सौ. कीर्ती रोहित, कु. पूर्वा प्रसाद यांनी नवीन व उपयुक्त असे विचार मांडले. शेवटी संमेलनात तरुणांची उपस्थिती वाढावी यावर एकमत झाले.

श्रीयोगेश्वरी चरणी 'कोजागरी पौर्णिमा उत्सव' सेवा मराठे परिवारातर्फे करण्यासाठी निधी कायमस्वरूपी असावा का तात्पुरता असावा, या चर्चेत जवळजवळ सर्व सभासद सहभागी झाले. चर्चा खूपच छान रंगली.

दर वर्षी प्रत्येक विभागात स्वतंत्र कार्यक्रम घ्यावा का; तसेच वर्षातून चार वेगवेगळे कार्यक्रम घ्यावेत म्हणजे बाल, युवा, वृद्ध सर्वांना आपापल्या आवडीप्रमाणे सहभागी होता येईल यग विषयांवरील चर्चाही खूप चांगल्या गोष्टींसहित रंगतदार झाली. शेवटी चर्चासत्राच्या अध्यक्षा डॉ. अपूर्वा अरुण यांच्या समारोपाच्या भाषणाने सत्राची तसेच संमेलनाचीही सांगता झाली.

घरगुती चविष्ट भोजनानंतर सर्व कुलबांधव मार्गस्थ झाले. परत येण्यासाठी...

प्रदीप मराठे यांना राष्ट्रपती जनगणना रौप्यपदक

डिचोली येथील मामलेदार आणि डिचोली गटविकास कार्यालयाचे सांख्यिकी साहाय्यक प्रदीप मराठे यांचा त्यांच्या उल्लेखनीय जनगणना सेवेबद्दल राष्ट्रपती जनगणना रौप्यपदक प्रदान करून गौरव करण्यात आला.

सचिवालयातील सभागृहात आयोजित खास सोहळ्यात गोव्याच्या राज्यपाल श्रीमती मृदुला सिन्हा यांच्या हस्ते श्री. मराठे यांना पदक बहाल करण्यात आले. या वेळी जनगणना विभागाचे एस. संपल, श्री. मल्लिकार्जुन, श्रीमती मारिया आदी उपस्थित होते.

श्री. मराठे यांनी यापूर्वी मामलेदार कार्यालयात निवडणूक तसेच मतदारयादी उजळणीच्या कामात विशेष प्रावीण्य संपादन केले. तर गोव्यातून उत्कृष्ट पर्यवेक्षक म्हणूनही त्यांचा रौप्यपदक प्रदान करून गौरव करण्यात आला आहे. त्यांनी डिचोली तालुका कृषी सर्वेक्षण, डिचोली तालुका सामाजिक आणि आर्थिक सर्वेक्षण, सत्तरी तालुका आर्थिक सर्वेक्षण आदींची जबाबदारी समर्थपणे पार पाडली आहे.

म.प्र.द्वारा श्री. प्रदीप मराठे यांचे हार्दिक अभिनंदन!

प्रज्ञाचक्षू नूपुर मिलिंद जोशी

• प्रेषक आनंदराव मराठे, माजी अध्यक्ष, म. प्र., (पृ. २७७)

शब्दांकन - सौ. माधवी आपटे, निवृत्त प्राचार्या

कु. नूपुर मिलिंद जोशी हिने इयत्ता १० वीच्या एस. एस. सी. बोर्डाच्या परीक्षेत २०१४-१५ ह्या वर्षामध्ये ८८% गुण मिळवून अतिशय प्रशंसनीय यश मिळवले आहे. या यशाबद्दल तिचे पुन्हा पुन्हा अभिनंदन!

नूपुर ही नीलाक्षी आणि मिलिंद जोशी यांची कन्या. ती जन्मतःच अंध असल्याने तिला अभ्यासासाठी अनेकांचे सहकार्य घ्यावे लागले. तिची आई, बाबा, आजी, आजोबा यांनी तिला मार्गदर्शन केलेच, पण 'प्रीमॅच्युअर बेबी' असल्याने तिच्या वाढीच्या टप्प्यामध्ये या सर्वांचा फार मोठा वाटा आहे.

NAB ह्या संस्थेने नूपुरला खूप खूप सहकार्य केले. NAB ही संस्था आणि त्यामधील श्री. शंकर सर आणि श्रीमती मृणाल शिक्षिका आणि इतरही सर्व जण नूपुरच्या मदतीस सदैव तयार होते.

नूपुर ही सामान्य शाळेतूनच शिक्षण घेत होती. प्राथमिक आणि माध्यमिक शाळेतील म्हणजे ठाण्याच्या समर्थ विद्यालयातील सर्व शिक्षकांचा तिच्या या यशात मोठा वाटा आहे.

नूपुर ही लहानपणापासूनच धीट, प्रेमळ, आजूबाजूला सतत माणसे हवी असणारी अशी खेळकर मुलगी आहे. गाण्याची आवड तिला अधिकतर तिच्या सदा आबांमुळे निर्माण झाली. तिच्या गंधर्व महाविद्यालयाच्या दोन परीक्षा झाल्या असून तिने श्रीमती शुभदा दादरकर यांच्याकडचा प्राथमिक नाट्यसंगीताचा अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे. नूपुर नेहमीच शालेय कार्यक्रमात गाण्यामध्ये अग्रभागी असे.

शाळेत नूपुरला 'आदर्श विद्यार्थिनी' पारितोषिक मिळाले. चौथी व सातवी शिष्यवृत्ती परीक्षेत तिने यश मिळविले. त्याप्रमाणेच होमी भाभा बाल-वैज्ञानिक परीक्षेत तिचा सहभाग होता.

तिने अनेक वक्तृत्व स्पर्धेत त भाग घेतला होता आणि सांघिक वक्तृत्व स्पर्धेत शाळेला ढालही मिळवून दिली होती. निबंध स्पर्धेतही तिने अनेक बक्षिसे मिळवली आहेत. गणेशोत्सवात तिचा विविध स्पर्धांत सहभाग व यश असतेच. दूरदर्शन-आकाशवाणीवरही तिने कार्यक्रम सादर केले आहेत. कलेचा वारसा तिच्या आईकडून तिला मिळाला आहे. तिची आई सुचेता चापेकर भिडे यांच्याकडून नृत्य शिकली आहे. तसेच 'दुर्गा झाली गौरी' या नाटकात ती काम करित असे.

NAB बरोबरच्या सर्व शिबिरांमध्ये भाग घेऊन तिने सिंहागडावरही त्यांच्यासोबत चढाई केली हे खरोखरच खूपच कौतुकास्पद आहे. नॅबबरोबर आळंदीच्या शिबिरात ती महिनाभर आई-बाबा नि इतर नातेवाईकांशिवाय राहिलीच आणि स्वावलंबनाचे धडे तिला मिळाले.

मनाली येथील सोलंग स्कीईंग कॅम्प

मे महिन्याच्या सुट्टीत तिने ठाण्याच्या जिज्ञासा ग्रुपबरोबर मनालीला बर्फातील स्केटिंगसाठी जाण्याचा एक विक्रमच केला असे म्हणावयास हवे. तिकडचा बर्फ, थंडी, वारा यांना तिने यशस्वीपणे तोंड दिले आणि आणखीनच धीट होऊन आणि समाजात वावरण्याचा आत्मविश्वास घेऊन ती तिथून परत आली. ती एकटीच जरी त्यांच्यामध्ये दृष्टिबाधित होती तरीपण जवळजवळ एक महिना तिने त्या शिबिराचे सर्व नियम पाळले.

नूपुर अभ्यासात हुशार आहेच, पण तिचा आत्मविश्वास खूप मोठा आहे. यासाठी आई-बाबा, आजी-आजोबा आणि इतर सर्व नातेवाईक, मैत्रिणी यांचा तिला भरपूर पाठिंबा आहे, मदत आहे.

अंध मुलांना उत्तरपत्रिका लिहिण्यासाठी 'रायटर' मिळण्यास खूप कष्ट होतात; पण नीलाक्षी आणि नूपुरच्या मनमिळाऊ, प्रेमळ स्वभावामुळे तिला नेहमीच चांगल्या, हुशार मैत्रिणी लेखनिक म्हणून मिळाल्या.

नूपुरने १० वीच्या परीक्षेत घवघवीत यश संपादन केले आहे आणि आता तिने आर्ट्सला सेंट झेविअर्समध्ये प्रवेश घेतला आहे. तिचा गाण्याचा अभ्यासही ती चालू ठेवणार आहे. यासाठी तिला हार्दिक शुभेच्छा!

आता ठाणे ते सी.एस.टी. असा तिचा रोजचा गाडीचा प्रवास सुरू झाला आहे.

नूपुरच्या जडणघडणीत तिच्या मंगलाआजीचा फार मोठा वाटा आहे. कै. मो. दा. आजोबांचे आशीर्वाद आहेत.

म.प्र.द्वारा नूपुरचे हार्दिक अभिनंदन! पुढील शैक्षणिक यशासाठी शुभेच्छा! ❖

सर सयाजीराव गायकवाड, एक अद्वितीय राज्यकर्ता

• श्री. सदाशिव बळवंत मराठे, बडोदा, (पृ. ३८०)

दूरध्वनी : ०२६५ - २४२३०५५

११ मार्च २०१५ या दिवशी बडोद्यात सर सयाजीराव गायकवाड ह्यांची १५३ वी जन्मजयंती उजवण्यात आली. बडोद्याचा खरा विकास करणाऱ्या राजाची व त्याच्या कार्याची तसबीर अद्याप जिवंत दिसून येते. विश्वाच्या नकाशावर कलानगरीचे, सामाजिक उत्थानाचे उच्च स्थान त्यांनीच मिळवून दिले. इतिहासकारांनी गायकवाडांना भारताच्या स्वातंत्र्यचळवळीच्या कार्यात स्थान दिले नसले तरी गायकवाडांनी ते खोटे ठरविल्याची काही उदाहरणे आहेत. त्यांच्या १५३ व्या त्यांच्या जन्मजयंतीनिमित्त बडोद्याचे लेखक व इतिहासविद डॉ. दामोदर विष्णू नेने ह्यांनी लिहिलेले “सयाजीराव गायकवाडांची बायोग्राफी” हे पुस्तक प्रकाशित झाले. ह्या पुस्तकात सामान्यतः अज्ञात असलेल्या काही घटना/ कार्य प्रकाशित झाले आहे. श्री. नेने ह्यांचे वडील सयाजीराव गायकवाडांचे खाजगी मदतनीस (सेक्रेटरी) होते. श्री. विष्णुपंत नेने बराच काळ गायकवाडी सेवेत होते, त्यामुळे त्यांनी नमूद केलेल्या घटना-माहिती ह्या पुस्तकात असल्याने विश्वसनीय आहे.

सर सयाजीराव ह्यांनी देशाच्या स्वातंत्र्याच्या कार्यासाठी जर्मन सरमुखत्यार अँडॉल्फ हिटलर ह्यांच्याबरोबर काही गुप्त वाटाघाटी केल्या होत्या. ते हिटलरला १९३६ मध्ये प्रत्यक्ष भेटले होते. अर्थात सुभाषचंद्र बोसच्याही पूर्वी त्यांची आणि हिटलरची भेट झाली होती. १९३६ च्या बर्लिन ऑलिम्पिकच्या निमित्ताने ही भेट झाली होती. त्याकरता ब्रिटिश

सरकारकडून मंजुरीही मिळविली होती. या वेळी त्यांचा हिटलरबरोबर ‘बर्लिन पॅक्ट’ हा करार झाला होता. बर्लिनच्या ऑलिम्पिक स्टेडियममध्ये हिटलरच्या जवळच त्यांची बसण्याची व्यवस्था केली होती. युरोपमध्ये युद्ध झाल्यास भारतातील सर्व हिंदू संस्थानांचे राजे हिटलरला पाठबळ देतील व त्या बदल्यात हिटलरने भारताच्या स्वातंत्र्यलढ्याला पाठिंबा द्यावा असे या पॅक्टमध्ये ठरले होते. ही गोष्ट अतिशय गुप्त ठेवण्यात आली होती. कारण ब्रिटिश सरकारच्या कायदानुसार ह्या प्रवृत्तीस ‘राजद्रोह’ मानले गेले होते; परंतु काही राजनैतिक कारणाने यश मिळू शकले नाही.

बडोद्याचे गणेश सदाशिव भाटे ह्यांच्या पत्नीच्या अवसानानंतर त्यांच्या कुटुंबीयांनी त्यांच्याकडे पुनर्लग्न करण्याचा आग्रह धरला. श्री. भाटे यांनी “मी विधवेशीच लग्न करेन” असा हट्ट धरला. ही गोष्ट सयाजीरावांच्या कानावर गेली. तेव्हा त्यांनी व्यक्तिगतरीत्या, समाजसुधारणेच्या निमित्ताने श्री. भाटे यांना मंजुरी दिली. तसेच त्यांच्या लग्नाचा सर्व खर्च गायकवाड सरकारकडून करण्यात आला. लग्नाचा सोहळा

राजमहालात झाला. ३०० आमंत्रिताच्या पंगती उठल्या व कार्यक्रमाकरता सामाजिक कार्यकर्ते श्री. मुकुंदराव जयकर ह्यांची खास हजेरी होती. म्हणूनच प्रथम विधवाविवाह राजमहालात झाला असे आवर्जून म्हटले जाते.

सर सयाजीरावांनी अन्यायाविरुद्ध कुठलीही गोष्ट होऊ दिली नाही. प्रजेचे हित कायम लक्षात ठेवूनच राज्य केले. कारण गरिबी, अस्पृश्यता, शिक्षण ह्यांसारख्या गोष्टींचा मानवी मनावर किती प्रभाव पडतो ह्याचे त्यांच्या बालपणातील अनुभव ते विसरले नव्हते. बडोद्याचा विकास करणारा तसेच बडोद्याला कलानगरीचे स्थान मिळवून देणारा हा राजा अद्याप येथील प्रजेच्या मानसपटावर बिंबलेला आढळतो - कारण संगीतकार फैयाझखान, बालगंधर्व ह्यांच्यासारख्या कलावंतांना बडोद्याहूनच प्रसिद्धी मिळाली. ह्या अशा अनेक अज्ञात गोष्टी-घटना श्री. नेने ह्यांच्या पुस्तकात वाचायला मिळतात.

अजून कितीतरी दालने उघडणारे सयाजीरावांचे प्रजालक्ष्यी राजकारण होते. म्हणून त्यांना प्रजावत्सल म्हटले जाते.

हसरे हितगुज

गिन्हाईक : लाल मिरची द्या!

दुकानमालक : (नोकराला) हरी मिर्च देना!

गिन्हाईक : अहो, मी म्हटलं, लाल मिरची द्या!

दुकानमालक : हरी मिर्च देना जल्दी!

गिन्हाईक : अहो, मी लाल मिरची मागतेय...

दुकानमालक : पण माझ्या नोकराचं नाव हरी आहे!

आमची शाळा तालुक्याच्या ठिकाणी होती. आजच्याइतक्या शाळा खेडोपाडी नव्हत्या तेव्हा आजूबाजूच्या खेडेगावांतून मुले पाच पाच-दहा दहा मैल अंतर पायी चालून येत. बसची सोय थोड्या प्रमाणात होती. ज्या मुलांची आर्थिक स्थिती थोडीशी बरी असेल ती मुले सायकलवरून किंवा बैलगाडीतून शाळेत येत असत.

मी आठवीत असतानाचा शालेय जीवनातील कधीही न विसरता येणारा, काळजावर कायम कोरलेला असा प्रसंग कायम स्मरणात आहे.

एप्रिल महिना चालू होता. वार्षिक परीक्षा सुरु होती. शेवटचा पेपर इंग्रजीचा होता. १२ ते ३ असा अवधी होता. आम्ही सर्व विद्यार्थी पेपर सोडविण्यात गुंग होतो. दोन वाजले, पेपर सुटायला एक तास बाकी होता. इतक्यात आमच्या वर्गातला एक मुलगा-शिवराम मालशे त्याचे नाव. धापा टाकत, घामाघूम होऊन, घाबरलेला, भेदरलेला, दयनीय मनोवस्थेचे भाव चेहऱ्यावर दिसत असलेला, असा वर्गाच्या दारात उभा राहिला. सर सुपरव्हिजन करीत होते. 'मी वर्गात येऊ का?' अशी परवानगी त्याने नम्रपणे सरांकडे मागितली. सरांनी घड्याळ पाहिले. ते रागाने म्हणाले, पेपराच्या दिवशी तुला इतका उशीर? आता मी तुला पेपर सोडवायला देणार नाही, शिवराम व्याकूळ होऊन हमसू लागला. ते पाहून आम्ही विद्यार्थीही गलबललो. शिवराम हा आज्ञाधारक, हुशार होता. तो परीक्षेला मुद्दाम उशिरा येणे शक्यच नव्हते.

तो काकुळतीने, अजीजीच्या सुरात सरांना म्हणाला, 'सर, मला उशीर का झाला त्याचे निदान कारण तरी विचारा.' पण सर काहीएक ऐकण्याच्या मनःस्थितीत नव्हते. त्यांनी तसेच रागाने त्याला वर्गाबाहेर घालवून दिले आणि प्राचार्यांना भेटायला जा असे सांगितले.

धीर धरून शिवराम प्राचार्य असलेल्या बाईंकडे गेला. त्याने घडलेला सर्व प्रकार प्राचार्यांच्या कानावर घातला. बाईंनी त्याला उशीर होण्याचे कारण विचारले.

तो म्हणाला, "मॅडम, माझ्या घरावर जप्ती आली होती. सावकाराने सर्व सामान घराबाहेर टाकून दिले आहे. आई अन् माझी लहान भावंडे उपाशीपोटी झाडाच्या सावलीत बसली आहेत. माझ्या बाला पोलीस घेऊन गेले आहेत. मला बससाठी पैसे नव्हते. मी पायी चालत निघालो, पोटात काही नसल्याने आणि मनावर आघात झाल्याने भराभर चालता येत नव्हते. पण तसाच पाय ओढत, भविष्याकडे डोळे लावून, हे वाईट दिवस मी बदलणार, शिकणार-सवरणार, नोकरी करणार अशी आशा धरून उशिरा पेपरला आलो. मॅडम, मी झटपट पेपर सोडवतो. अजून पाऊण तास बाकी आहे. पस्तीस मार्क्स मिळून पास होण्याची पक्की खातरी मला आहे. फक्त मेहेरबानी करून मला पेपरला बसायची संधी द्या. तुमचे उपकार जन्मभर लक्षात ठेवीन. वर्ष फुकट जाऊ नये म्हणून मी धावत, तडफडत तशाच अवस्थेत पेपर लिहायला एवढ्या लांबून आलो. माझी कळकळ समजून घ्या."

प्राचार्यांचा लौकिक चांगला होता.

त्यांनी त्याची परिस्थिती समजावून घेतली. त्या शिवरामला गुणी, हुशार मुलगा म्हणून ओळखित होत्या. त्या सुपरव्हिजन करणाऱ्या सरांना म्हणाल्या, "कायदेकानून, नियम माणसांनी कशासाठी बनवले आहेत? नियमाला अपवाद करा. याच्या घरावर 'जप्ती' आलेली असताना, हा मुलगा एवढ्या लांबून धावत पेपर सोडवायच्या ओढीने आला आहे, त्याला पेपर सोडवू द्या. त्याचे नुकसान होता कामा नये. त्याच्याशी माणुसकीने वागले पाहिजे."

शाळेत किंवा क्वचित प्रसंगी परीक्षेला उशिरा येण्याची अनेक कारणे मला माहित होती. पण 'जप्ती' हे कारण अपरिचित होते. सानेगुरुजींच्या 'श्यामची आई' मधील जप्तीचा प्रसंग मला आठवला आणि अंगावर शहारा आला.

आज तो 'शिवराम' जिल्ह्याच्या ठिकाणी कलेक्टर आहे आणि खेडी सुधारण्यासाठी, विद्यार्थ्यांची परिस्थिती चांगली होण्यासाठी सर्वतोपरी झटतो आहे. मॅडमविषयी त्याला देवासारखा श्रद्धाभाव आहे. ❖

भिकारी : (दाराबाहेर उभं राहून)
ओ बाई, गरीबाला
खायला द्या की काय
तरी.

ठमाकाकू : थांब दोन मिनिटं...
आत्ता आणते.

भिकारी : अरे बापरे, नूडल्स
आणते की काय...
पळा.

शस्त्रक्रिया - एक सुखद अनुभव

• श्री. रमाकांत माधव विद्वांस, अध्यक्ष, माटुंगा (प.), मुंबई १६ (पृ. क्र. ६२३)

भ्रमणध्वनी : ९८२०२२४०१४

शीर्षक वाचून तुम्हांला वाटेल की लेखकाचे डोके बहुतेक सरकलेले असावे. पण माझा अनुभवाबद्दलचा हा लेख वाचल्यावर कदाचित तुमचे मत बदलेल.

दिवस शनिवार ११ एप्रिल, २०१५. वेळ दुपारचे तीन. जे नेहमी घडत नाही ते घडायचा तो दिवस होता. मी अंधेरीतील पूनम नगरला जाण्यासाठी घराबाहेर पडलो. बहुतेक वेळा मी स्वतःच्या गाडीतून प्रवास करतो. पण त्या दिवशी टॅक्सीने जायचे मनात आले. नेहमी मी घरी काम करणाऱ्या कोणालातरी टॅक्सी आणण्यास सांगतो. पण त्या दिवशी रस्त्यावर जाऊन स्वतःच टॅक्सी पकडण्याचे ठरविले. नेहमी मी खडबडीत रस्त्याकडे बघत पावले टाकतो, पण त्या दिवशी रस्त्याकडे न बघता टॅक्सीकडे बघत मी पावले टाकत होतो. एका खड्ड्याकडे दुर्लक्ष झाले आणि मी जोरात खाली पडलो.

आजूबाजूच्या ठेलेवाल्यांनी मला उठवून बसवले. माझा उजवा पाय कमरेपासून खाली पूर्णपणे लुळा पडला होता. जमलेल्या लोकांनी मला एका खुर्चीवर बसवले. कोणीतरी आमच्या बिल्डिंगच्या रखवालदाराला कळवले. घरी कोणीच नव्हते. त्यामुळे तो माझ्याकडे काम करणाऱ्या करुणाबाईंना घेऊन आला. माझे जवळचे सर्व नातेवाईक म्हणजे माझी डॉक्टर बहीण, तिचा डॉक्टर मुलगा व सून आणि दुसरी बहीण, तिची मुलगी व जावई हे अंधेरीत राहतात. त्यांच्याकरता थांबणे शक्य नव्हते. मी माझ्या मोबाइलवरून

माझे खास स्नेही डॉ. करंबेळकर यांना परिस्थितीची कल्पना दिली व मी शुश्रूषा हॉस्पिटलमध्ये जात असल्याचे कळविले. मी करुणाबाईंच्या मदतीने हॉस्पिटलमध्ये पोहोचलो. तोपर्यंत डॉ. करंबेळकर व ऑर्थोपेडिक सर्जन डॉ. काळे पण पोहोचले. पेनकिलर दिल्यावर एकसरे काढला गेला. तो पाहताच शस्त्रक्रिया करावी लागणार असे डॉक्टरांनी ठरविले. दुसरा पर्यायच नव्हता. मी ताबडतोब संमती दिली व परिस्थितीस धैर्याने आणि शांतपणे सामोरे जाण्याचे ठरविले.

साधारण चार वाजता मला खोलीत हलविण्यात आले. ट्रॅक्शन लावून माझा पाय जखडून ठेवण्यात आला. याचा व पेनकिलरचा परिणाम होऊन मी आरामात टीव्ही पाहत पडून राहू शकलो. जवळचे सर्व नातेवाईक पाच वाजता पोहोचले. रविवारी सर्व चाचण्या झाल्या. माझ्यावरील शस्त्रक्रियेस पाच तासांपेक्षा जास्त वेळ लागणार होता. सोमवारी ऑपरेशन थिएटर फक्त रात्री उपलब्ध होते त्यामुळे शस्त्रक्रिया मंगळवारी दिनांक १४ एप्रिल रोजी दुपारी करण्याचे ठरले. दोन दिवस मी आरामात टीव्ही पाहत घालविले.

ऑपरेशनच्या दिवशी सकाळी सहानंतर मला पाणीसुद्धा पिण्यास परवानगी नव्हती. ऑपरेशन थिएटरमध्ये मला नेले त्या वेळी मी पूर्णपणे आरामात व हसतमुख होतो. मला अॅनास्थेशिया देणाऱ्या डॉक्टर श्रीमती जोशी यांनी मला सांगितले की माझे ऑपरेशन स्पायनल अॅनास्थेशियाखाली करण्यात येणार होते. मी त्यांना विचारले की, 'मॅडम, मला सांगा की स्पायनल अॅनास्थेशिया

देताना इन्जेक्शन किती दुखते म्हणजे मी मानसिक तयारी करेन.' त्यांनी सांगितले की तुम्हांला कळणार पण नाही व तसेच झाले. ऑर्थोपेडिक सर्जन डॉ. काळे यांनी मला सांगितले की माझे ऑपरेशन मला पाठीवर झोपवून सहजपणे करता येईल. साधारण दोन वाजता ऑपरेशन सुरू झाले.

मी रोज साधारण आठ वाजता उठणारा माणूस आहे. कधी लवकर उठावे लागल्यास मी दुपारी झोप पूर्ण करतो. ऑपरेशनच्या दिवसाची सुरुवात सकाळी सहाला झाली होती. ऑपरेशन सुरू झाल्यावर मी डॉक्टर जोशी मॅडमना सांगितले की मला माझी दिवसाची झोप पूर्ण करण्यासाठी झोपेची गरज आहे. त्या म्हणाल्या तुम्हांला झोप येईल का? झोप येत असेल तर जरूर झोपा. मला मानसिक तणाव तर मुळीच नव्हता व थोड्याच वेळात मी गाढ झोपी गेलो. साधारण दोन तासांनी मी जागा झालो तेव्हा डॉक्टर जोशी मॅडम हसत म्हणाल्या, काय छान झोप काढलीत तुम्ही.

तोपर्यंत सर्जन डॉ. काळे यांनी माझ्या मांडीच्या हाडावर शस्त्रक्रिया सुरू केली होती. ही शस्त्रक्रिया म्हणजे पायावर केलेले सुतारकामच होते. मांडीच्या हाडाच्या वरच्या भागाचे तीन तुकडे झाले होते. प्रथम ते स्टेनलेस स्टील स्क्रूजच्या साहाय्याने एकत्र जुळविले गेले व तारेने लपेटले गेले. त्यावर एक स्टेनलेस स्टीलची पट्टी बसवली गेली. त्या पट्टीचे दुसरे टोक लांब स्क्रूजनी मांडीच्या हाडाच्या वरच्या टोकाला असलेल्या चेंडूबरोबर जोडले गेले. संबंध वेळ डॉक्टर लोकांमधील संवाद मी ऐकत

होतो. त्यात बत्तीस गेजचा स्क्रू दे, तार दे, ड्रिल घे असे इंजीनिअरिंग संबंधित शब्द ऐकताना मजा वाटली. साधारण सात वाजता जखम बंद करणाऱ्या दोन डॉक्टर एकमेकींत बोलत होत्या, 'आता भूक लागली, कॅन्टीनमध्ये जाऊन रगडा पॅटीस खाल्ला पाहिजे.' हे संभाषण ऐकताच मी त्यांना संगितले, 'बायांनो, मी सकाळी सहा वाजल्यापासून उपाशी आहे, रगडा

पॅटीसचा विषय माझ्यासमोर तरी काढू नका' आणि सर्वजण हसत सुटले.

ऑर्थोपेडिक सर्जन डॉ. काळे यांनी ऑपरेशन अप्रतिम तऱ्हेने केले. औषधे व त्यांचे डोस इतके योग्य होते की ऑपरेशननंतर एकही वेळा जखम व मोडलेले हाड दुखले नाही. बुधवारी २२ एप्रिलला मला घरी पाठविण्यात आले. त्यानंतर फिजिओथिरेपिस्ट

श्री.अनंता कदम यांनी डॉ. काळे यांच्या सल्ल्यानुसार माझी ट्रीटमेंट चालू केली. आता ऑपरेशननंतर साधारण तीन महिन्यांनी मी सहजपणे काठीच्या साहाय्याने फिरू लागलो आहे.

मला ट्रीटमेंट देणारे डॉक्टर काळे व डॉक्टर करंबेळकर, फिजिओथेरपिस्ट कदम, शुश्रूषा हॉस्पिटलचे कर्मचारी, माझे सर्व नातेवाईक व हितचिंतक यांचे मनापासून आभार. ❖

वळण

मी उभी एकटी एकांती
पुन्हा एकदा त्या वळणावरती
आठवणी मज साद घालती
पाउले थांबली अवघडलेली
नजर उगीचच बावरलेली
आता असे हे उदासवाणे
कशास आता वाट पाहणे
विझून गेले निळे चांदणे
मी आधी कितीदा भेटले
स्वप्नांचे इमले रचले
व्यर्थ, तरीपण मी तिथेच आहे
प्रश्न मला अजून छळतो आहे.
राजपुत्र शुभ्र घोड्यावरती
अजून तिथे येतो का रे?
पऱ्याही असतील का झऱ्याकाठी?
अजून थांबल्यात आपल्यासाठी?
पाऊसधारांमध्ये चांदणे अजूनही भिजते का रे?
वाटते पुन्हा एकदा भेटू या
चांदण्या अलगद वेचू या
अडव तू माझी वाट
पुन्हा एकदा वळणावरती
हो तू सावळा कृष्णसखा
तुझीच मी राधा रे
या जन्मी, प्रेमाला या,
नको कुणाची बाधा रे

— मृदूला सुहास मराठे, कवयित्री
ठाणे, (पृ. २७७)
मोबा. ९८१९०९४४४६

किस पर करे भरोसा यहाँ हर चीज़ में है मिलावट

शहर पी रहा रोज सुबह डिटर्जेंटवाला दूध
बची नहीं अब इंसानी में इंसानियत की सुध
चाय की पत्ती छन रही दिन में हजारो बार
ऐसे ही तो चल रहा इस देश का कारोबार
हर कोई जानता है क्या सही क्या गलत
किस पर करे भरोसा यहाँ हर चीज़ में है मिलावट
ईंट का चुरा लाल मिर्च को कर रहा उदास
चॉक पाउडर छिन रहा चीनी की मिठास
सड़े-गले तेल में तले कचोरी-समोसे बासी
पुराने आटे से बनते इडली-डोसे फ़र्जी
दिख रही यहाँ हर चेहरों की बनावट
किस पर करे भरोसा यहाँ हर चीज़ में है मिलावट

दाल-चावल में आजकल कंकर दीखते ज्यादा
दाँतों के हैं यमदूत इनका नेक नहीं इरादा
रसायनों के उपयोग से बन रही तरकारी
चर्बीयुक्त घी खाए चाव से शाकाहारी
हम पर छाया बुरा साया कब होगी काया-पलट
किस पर करे भरोसा यहाँ हर चीज़ में है मिलावट

पैसों का सब खेल है ये खेल है निराला
नासमझ जनता के मुँह में जहरीला निवाला
सुख रहा नदी का पानी बह रहा है नाला
शुद्धता की जांच पे लग गया है ताला
सबको प्यारी अपनी कुर्सी अपने घर की चौखट
किस पर करे भरोसा यहाँ हर चीज़ में है मिलावट

— सौरभ मराठे, पुणे

३३व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेचा वृत्तांत

मराठे प्रतिष्ठानची वार्षिक सर्वसाधारण सभा यंदा प्रथमच मुंबई बाहेर पुण्यात रविवार दि. २३ ऑगस्ट २०१५ रोजी सकाळी १०:३० ते दुपारी २:३० या वेळेत संपन्न झाली. प्रतिष्ठानचे सभासद आणि ज्येष्ठ साहित्यिक श्री. ह. मो. मराठे हे या सभेला प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. समाधानकारक उपस्थितीत सुमारे ११:१५ ला सभेला सुरुवात झाली. प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष श्री. रमाकांत विद्वांस प्रकृती अस्वास्थ्यामुळे उपस्थित राहू न शकल्याने प्रतिष्ठानच्या 'घटने'नुसार सभेचे अध्यक्षस्थान, उपाध्यक्ष श्री. सी. गो. खांबटे यांनी भूषवले. श्री. खांबटे यांनी उपस्थितांचे स्वागत करून सभेला रीतसर सुरुवात करण्याची सूचना कार्यवाह श्री. हेमंत मराठे यांना केली.

कार्यवाह श्री. हेमंत अरुण मराठे यांनीही उपस्थितांचे स्वागत करून सभेचे कामकाज सुरु केले. गतवर्षीच्या सभेचे इतिवृत्त श्री. हेमंत यांनी वाचून दाखवल्यानंतर सभेने ते सर्वानुमते मंजूर केले. त्यानंतर कोषाध्यक्ष श्रीनिवास मराठे यांनी स्वतःचा अल्प परिचय करून देऊन प्रतिष्ठानच्या आर्थिक ध्येय धोरणांविषयी कार्यकारिणीने घेतलेल्या निर्णयांची माहिती सभेस दिली. आर्थिक वर्ष

२०१४-१५ चा ताळेबंद व आय-व्यय पत्रकासंबंधी काही सभासदांना असलेल्या शंकांचे समाधानकारक निरसन श्रीनिवास यांनी केल्यानंतर प्रतिष्ठानचे 'Accounts' सभेने मंजूर केले.

उपस्थितांपैकी, डॉ. रवींद्र दिनकर मराठे, विरार यांनी स्वतःचा परिचय करून देऊन ज्ञातीबंधावांना मदत करण्याच्या दृष्टीने जैन समाजाचा आदर्श ठेवण्याचे आवाहन केले. वाढत्या वैद्यकीय खर्चाचा बोजा हलका करण्याच्या दृष्टीने प्रतिष्ठान करू शकत असलेल्या काही बाबींचा उहापोह केला. त्यासाठी प्रतिष्ठानचा वैद्यकीय निधी अपुरा असल्याचे खंत व्यक्त करून तो समाधानकारक पातळीपर्यंत नेण्याची तातडीची गरज असल्याचे प्रतिपादन केले. वैद्यकीय निधीसाठी स्वतः रु. ५००/- ची देणगी देऊन उपस्थितांना देणग्या देण्यास उद्युक्त केले. पुण्यातील ख्यातनाम मराठे ज्वेलर्सचे श्री. बळवंत (मिलिंद) मराठे यांनी याचा शुभारंभ करून, रु.१ लाखाची भरघोस देणगी प्रतिष्ठानच्या 'वैद्यकीय निधी'ला देऊन, कोषाध्यक्ष श्रीनिवास मराठे यांच्या, आगामी वर्षात वैद्यकीय निधीत १० लाख वरून २० लाख पर्यंत वृद्धी करण्याच्या संकल्पाच्या पुर्ततेची

जणू ग्वाहीच दिली. सर्वांनी टाळ्यांच्या गजरात या अलौकिक दातृत्वाचे कौतुक केले.

डॉ. रवींद्र मराठे यांनी ते संलग्न असलेल्या रुग्णालयांतून प्रतिष्ठानच्या सभासदांसाठी Medical checkup, Consultation आदि सुविधा मोफत अथवा अत्यल्प खर्चात उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न करण्याचे आश्वासन दिले. उच्चपदस्थ किंवा व्यावसायिक असलेल्या व्यक्तींनी, कुलबंधावांना नोकरी व्यवसायातही प्राधान्य तसेच जरूर ते सर्वतोपरी साह्य देण्याची गरज प्रतिपादन केली. संतोष मराठे यांनीही २०१५-१६ हे वर्ष वैद्यकीय निधी संकलन वर्ष' मानून सर्वांनीच निधी २० लाख करण्याच्या संकल्पाच्या पूर्ततेच्या कार्याला वाहून घेण्याचे आवाहन केले. कस्तुरी मराठे यांनी प्रतिष्ठानसाठी कार्य करण्याची इच्छा असली तरी ज्येष्ठांकडून योग्य मार्गदर्शन होत नसल्याची खंत व्यक्त केली असता, कार्यवाह हेमंत यांनी अशा युवकांसाठी विशेष सभा घेऊन त्यांच्या उत्साहाला साजेसे कार्य त्यांना देण्याची योजना तयार करण्याचे आश्वासन दिले. यानंतर वार्षिक सर्वसाधारण सभेचे कामकाज संपल्याचे कार्यवाह श्री. हेमंत यांनी जाहीर केले.

यापुढील कार्यक्रम होता गुणवंत विद्यार्थ्यांना पारितोषिके प्रदान करण्याचा. खंत अशी वाटते की केवळ एक विद्यार्थीनी यासाठी प्रत्यक्ष उपस्थित होती व तिचा सत्कार मुख्य पाहुणे ह.मो. मराठे यांच्या हस्ते केला गेला. अशा पारितोषिक विजेत्यांची नावे पान १० वर दिली आहेत. प्रतिष्ठानसाठी विशेष गौरवास्पद बाब म्हणजे निवृत्त कर्नल. प्रमोदन मराठे यांना संरक्षण क्षेत्राशी संबंधित विषयातील

श्री. मिलिंद मराठे अध्याक्षांच्या हस्ते सत्कार स्वीकारतांना

संशोधनाबद्दल Doctorate मिळाली व पुण्यातील गौरी चंद्रशेखर मराठे-पंडित हिने केंद्रीय लोकसेवा आयोगातर्फे घेण्यात येणाऱ्या भारतीय नागरी सेवा परीक्षेत ५९८ वा क्रमांक मिळवला. असा सन्मान मिळवणारी ती पहिलीच मराठे महिला ठरली. काही पूर्वनियोजित कार्यक्रमांमुळे श्री. प्रमोदन यांना लवकर जावे लागले व गौरीला Training मुळे हैद्राबादला जावे लागल्याने या दोघांचा गौरव त्यांच्या अनुपस्थितीत श्री. ह. मो मराठे यांच्या हस्ते संपन्न झाला.

प्रमुख पाहुणे श्री. ह. मो मराठे यांच्या वयाला पंचाहत्तर वर्षे पूर्ण झाल्याचे औचित्य साधून प्रतिष्ठानतर्फे त्यांचा सत्कार सभेचे अध्यक्ष श्री. खांबेते यांच्या हस्ते केला गेला. सत्काराला उत्तर देतांना 'समाजवादी' ते 'ब्राह्मण्याचा खंदा पुरस्कर्ता' हा आपला प्रवास ह.मों.

नी वर्णन केला. ब्राह्मण समाजासाठी करण्यासारखे अजून बरेच काही बाकी असल्याची खंत व्यक्त केली व यासाठी ब्राह्मण समाजाची एकी महत्वाची असल्याचे प्रतिपादन केले.

केवळ या सभेसाठी आलेल्या गोवा येथील अरुण शिवराम मराठे तसेच सांगली येथील श्री. भास्कर मराठे व मोरेश्वर मराठे यांचा सत्कार श्री. खांबेते यांनी केला. विशेष म्हणजे, वैद्यकीय निधीसाठी वैयक्तिक रु.११,०००/- ची देणगी श्री. भास्कर मराठे यांनी जाहीर केली. उपस्थितांनी टाळ्या वाजवून भास्कर मराठे यांचे अभिनंदन केले. मराठे कुळाचे नियोजित अखिल भारतीय कुलसंमेलन दि. २३ व २४ जानेवारी २०१६ ला सांगली येथील सुप्रसिद्ध खरे मंगल कार्यालयात' घेण्याचे श्री. भास्कर मराठे यांनी एक संयोजक या नात्याने जाहीर केले. सर्व कुलबांधवांना या

संमेलनास मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून ते यशस्वी करण्याचे आवाहन त्यांनी केले.

अध्यक्ष श्री. रमाकांत विद्वांस यांनी आपल्या सदेशात उपस्थित राहू शकत नसल्याची खंत व्यक्त केली. सभेसाठी सुयश चिंतणारा त्यांचा सदेश कार्यवाह हेमंत यांनी वाचून दाखवला. पुणे शाखेचा वार्षिक वर्षापन दिन २६ जानेवारीला असतो. यावर्षी तो सांगली येथील कुलसंमेलनातच साजरा होईल असे पुणे शाखेच्या वतीने सौ. निलांबरी मराठे यांनी जाहीर केले. त्यानंतर जराशा उशिराने का होईना, उपस्थितांनी रुचकर आणि स्वादिष्ट भोजनाचा आस्वाद घेतला. सांगलीला कुलसंमेलनात भेटण्याचे आश्वासन एकमेकांना देत उपस्थित घरोघर रवाना झाले.

- हेमंत मराठे, कार्यवाह

❖

BOOK POST

If undelivered, Please return to

संपादिका : डॉ. सौ. सुमेधा प्र. मराठे, ८/१३, सहकार नगर, वडाळा, मुंबई - ४०० ०३१.

त्रैमासिक 'हितगुज' हे मराठे प्रतिष्ठान, मराठे उद्योग भवन, आप्पासाहेब मराठे मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०० ०२५ या न्यासाचे मुखपत्र असून फक्त सभासदांसाठी वितरित होते.

पत्रव्यवहाराचा पत्ता : संपादिका : डॉ. सौ. सुमेधा मराठे, ८/१३, सहकार नगर, वडाळा, मुंबई - ४०० ०३१

दूरध्वनी : ०२२-२४१५०८८९

इ-मेल : hitguj@marathepratishthan.org • वेबसाईट : www.marathepratishthan.org